

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

T.C.
VAKIFLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

VAKIF ŞEHİR

MALATYA

VAKIF MEDENİYETİNİN GÜNEŞİ:
MALATYA

DEPREM BÖLGESİ ESKİSİNDEN
DAHA İYİ DURUMA GELECEK
Kültür ve Turizm Bakanı
Mehmet Nuri Ersoy

YUKARI FIRAT HAVZASI
KÜLTÜR ROTASI

TÜRK DÜNYASINDA
SUyla GELEN İYİLİK

TEMMUZ 2024 / SAYI 26

MALATYA SİLAHTAR MUSTAFA PAŞA KERVANSARAYI

Üretime Katkı Sağlayanlara

KATIL

Siz de Vakıf Katımlı olun,
ekonomiye katkı sağlayan üreticilere
destek olanlara katılın.

0850 202 1 202 | 444 44 77 | vakifkatilim.com.tr

VAKIF KATILIM

“

*Bir garibin duasına gir,
kurtarırsa o kurtarır.*

”

Taptuk Emre

(Horasan'dan Anadolu'ya geldiği tahmin edilmektedir. Yaşadığı dönem hakkında kaynaklarda farklı rivayetler yer alır. Fakat gerek müridi Yunus Emre'nin gerekse şeyhi Barak Baba'nın dönemleri göz önünde tutulursa Tapduk Emre'nin 13. yüzyılın ikinci yarısında yaşadığı söylenebilir.)

“ Vakıf Eserleri Birer Kültür Taşıyıcısıdır ”

6 Şubat depremlerinde vakıf eserlerimiz de zarar görmüştür. Hasar alan bu ecdat emanetlerimizin her biri, şehirlerimizi taçlandıran abidevi ve sembol yapılarıdır. Bu yapıların milletimiz için çok büyük önemi var. Bundan dolayı psikolojik olarak da bu camilerin ayağa kaldırılması, tekrar milletimizin hizmetine sunulması insanlarımızı sevindiriyor. Onun için vakıf eserlerimizin restorasyonlarına hız verdik.

Tabii restorasyon işinin ciddi manada aşamaları var. Biz de dünyada uygulanan sistemlerin tamamını uygulamaya çalışıyoruz. Hem çok hızlı hem de çok hassas hareket etmeye çalışıyoruz. Netice itibarıyla hasar alan bütün yapılarımızın ihya çalışmalarına başladık. Deprem bölgesindeki faaliyetlerimiz en az iki yıl daha sürecek. Çok yoğun bir gayret içerisindeyiz. Bu gayretler neticesinde camilerimizi ve vakıf eserlerimizi açmaya devam edeceğiz. Bu yaz çok yoğun bir tadilat, restorasyon süreçleri uyguluyoruz. Bu süreç zarfında iki yıl içerisinde deprem bölgesindeki bütün vakıf eserlerini ayağa kaldırmayı hedefliyoruz.

Şimdiye kadar deprem döneminde hafif, orta ve ağır hasar almış 30'un üzerinde yapımızı milletimizin hizmetine açtık. Malatya'nın Battalgazi ilçesindeki Yusuf Ziya Paşa Camisi, restorasyonu tamamlanan eserlerimizden sadece birisi. Allah'ın izniyle yaz sonunda 100'ün üzerinde vakıf eserinin açılışını yapacağız.

Asrın felaketinde, Hatay'dan sonra en fazla zarar gören şehrimiz, Malatya oldu. Kadim kentte 36 bin bina ile 27 bin iş yeri tamamen yerle bir oldu. Yani Malatya'da depremler, hemen hemen her dört binadan birinin yıkılmasıyla sonuçlandı. Depremlerden hemen sonra Malatya ile ilgili en çok sorulan sorulardan biri de şehirdeki vakıf eserlerinin

durumuyla ilgiliydi. Can kurtarmaya yönelik acil müdahaleler başta olmak üzere barınma, beslenme ve hijyen ihtiyaçlarının giderilmesinin akabinde, vakıf eserlerinin hasar tespit çalışmalarına başladık.

Akçadağ ilçesinde Çarşı Camii; Battalgazi'de Ulu Camii, Halfetih (Hatem Dede, Üç Kardeşler) Minaresi, Hanegani Pervane (İbrahim Perk) Camii, Yeni (Hacı Yusuf, Taş, Taze, Büyük) Camii (tümünden göçme), Alacakapı (Miralay Şah Ali Bey) Mescidi (tümünden göçme), Çolakoğlu Camii; Doğanşehir'de Doğanşehir Merkez (Çarşı) Camii; Yeşilyurt'ta Hacı İlyas (Tenekeli) Camii, Gündüzbey Hacı Bekir Camii, Camii Kebir (Ulu, Merkez, Hacı Mustafa Ağa), Camii Kebir Minaresi, Hıroğlu (Hıdır Ağa) Camii ve Koyunoğlu Camii Minaresi ağır hasarlı vakıf eserlerimiz arasında yer aldı.

Battalgazi'de Toptaş Camii, Karahan Camii, Melik Sunullah (Vaiz Baba, Adile) Camii Minaresi, Namazgah (Musalla), Sütlu Minare (Çermik Camii), Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı, Yusuf Ziya Paşa Camii ve Türbesi, Belediye (Çarşı) Hamamı; Darendede Hacı Mehmet Camii, Sıragöz (Hacı Yusuf, Hacılar, Sırakoz) Camii; Yeşilyurt'ta Fethiye Uzun Hasan (Abdülrezzak) Camii ve Kölükoğlu Camii ise orta hasarlı vakıf eserlerimiz listesinde bulunuyor.

Görüldüğü gibi ortaya çıkan tabloda ağır ve orta hasarlı vakıf eserlerinin fazlalığı, yaşanan yıkımın boyutlarını gösterir nitelikte. Bütün bu eserlerimizden yeniden inşa, ayağa kaldırma, onarım ve restorasyon çalışmaları devam ediyor. Fakat tabii bunların yapılmasındaki süreçlerin tamamlanması sadece bizim üzerimizde veya bizim elimizde olan bir durum değil. Bilim kurullarının, üniversitelerin ve diğer kurulların onayları var. Bu onayları birebir takip ederek süreçleri neticeye ulaştırmaya çalışıyoruz.

SİNAN AKSU

T.C. Vakıflar Genel Müdürü

EDİTÖRDEN

Değerli Okurumuz,

Malatya, Elazığ ve Tunceli illerini odağımıza aldığımız bu sayımızda, arşivlik bir içerikle huzurunuzda çıkmanın heyecanını hissediyoruz. Ünlü seyyahların kent belleğine katkı sunan gözlemlerinden bölgedeki vakıf eserlerinin son durumuna kadar titizlikle hazırladığımız dergimizde, bu üç kadim şehrimize dair ilgi çekici bilgilerle karşılaşacağınızı düşünüyoruz.

Açıkçası "Malatya" dediğinde benim aklıma gelen ilk kavramlar, eski kervan yolları ve hanlar oluyor. Eski Malatya'da Selçuklu dönemine ait şehir hanı tespit edilememişse de surların dışında, doğu ve batı tarafında birer han olduğu anlaşılmıştır. Osmanlı döneminde ise bir kervansaray yapılmıştır. Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı şehir surlarının içinde, Alacakapı girişinde olup revaklı bir avlu ile bu avlunun batı kanadına bitişik kapalı kısımdan oluşan tek katlı, dikdörtgen planlı bir yapıdır. Barınağı ve avluya bakan cephesindeki mekânlar günümüzde de ayaktadır. Yapı, Sultan Dördüncü Murat'ın veziri Silahtar Mustafa Paşa tarafından Mimar Mehmet oğlu Ebubekir'e yaptırılmıştır.

Bölgedeki kervan yollarına gelince... Eski Malatya'dan Şahna Hanı, Sarıhacı Hanı ve Kurttepe Hanı üzerinden Elbistan'a ulaşılır. Yazı Hanı, Kömüş Hanı, Hekim Hanı, Kötünün Hanı ve Alaca Hanı üzerinden Sivas'a gidilir. Yazı Hanı'ndan ayrılan yol; Horum Hanı, Kara Han, Kızılca Han, Kantarmış Hanı ve Mirçinge Hanı üzerinden Divriği'ye ulaşır. Güneye doğru Sevserek'teki Çifte Han, Görk Hanı, Tepe Hanı, Çat Hanı ve Taşkale'deki Çifte Han üzerinden Kahta'ya varılır. Doğu yönüne Yarımca Hanı, Şişman Hanı ve Kömür Hanı üzerinden Harput'a gidilir. Bu menzil hanlarından Kömür Hanı, 17. yüzyılın ikinci yarısında, diğerleri Osmanlı öncesi dönemlerinde yapılmıştır.

Bütün bu kültür hazinesine camileri, hamamları, medreseleri, kümbetleri, kaleleri, kiliseleri, müzeleri ve ören yerlerini de dahil ettiğinizde, Malatya bölgemizde ziyaret etmeye değer çok önemli eserlerin varlığını fark edebilirsiniz. Bu keşif yolculuğunda, Vakıf Şehir dergimiz size kılavuzluk ederse ne mutlu bize.

İyi okumalar,

GÜL AŞIK

Vakıflar Genel Müdürlüğü
Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri

VAKIF ŞEHİR

**T.C. Vakıflar Genel
Müdürlüğü adına**

Yayın Kurulu Başkanı
Genel Müdür
SİNAN AKSU

Yayın Kurulu Üyeleri
Genel Müdür Yardımcıları
HAYRULLAH ÇELEBİ
AYDIN CEM ASLANBAY
ERKAN ÖMEROĞLU

Yayın Koordinatörü
GÜL AŞIK

**Kültür ve Tescil
Daire Başkanı**
MEVLÜT ÇAM

**Sanat Eserleri ve
Yapı İşleri Daire Başkanı**
ŞENGÜL KONCAGÜL

Dış İlişkiler Daire Başkanı
SEVİM ÇAĞLA SERİM

**Hayır Hizmetleri
Daire Başkanı**
TANER KARADAYI

Kurumsal İlişkiler
SADIK ÖZDEMİR

Yayıncı Kuruluş
ART MENTAL A.Ş.
Adına İmtiyaz Sahibi
ALİ ATAY

Yayın Yönetmeni
MELİH USLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
SEDA BAŞARAN TAŞDELEN

Görsel Yönetmen
MURAT SELEK

**Art Mental Yayınları
Medya Grubu Başkanı**
DOĞAN ACAR

Editörler
ARDA KEMAL ATAY
HAYATİ TEK
İLTERR SAĞIRSOY

Baskı
SEMİH OFSET MATBAA SEK. YAY.
SAĞ. İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Zübeyde Hanım mah. 628 sok.
No: 26 Altındağ / Ankara

Bu dergi uluslararası grafik tasarım ve editöryal ilkeler uyarınca hazırlanmıştır. Vakıf Şehir Dergisi aylık olarak yayınlanır. Dergide yer alan makale, araştırma, yorum, röportaj gibi yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Dergide yer alan yazılardan kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Yaygın, Süreli, Türkçe
ISSN: 27916308
2024, Sayı: 26

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

**T.C.
VAKIFLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

Vakıf Şehir Dergisi,
Vakıf Katılım desteği ile
yayınlanmaktadır.

**VAKIF
KATILIM**

VakıflarGM

vakiflarmgm

VakıflarGM

QR kodu okutarak
konuma gidebilirsiniz

**T.C.
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
MALATYA BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ**

ADEM BACANLI
Bölge Müdürü
malatya@vgm.gov.tr
Bağlı İller; MALATYA,
ELAZIĞ, TUNCELİ

(422) 238 0170 - 238 0172

İnönü mah. Yurt sok. No: 8
Yeşilyurt / MALATYA

GÜNCEL

Kültür ve Turizm Bakanı MEHMET NURİ ERSOY

**Malatya
Eski Günlerinden
Daha İyi
Duruma Gelecek**

MALATYA

MELİH USLU

**Vakıf
Medeniyetinin
Bilge Güneşi**

MALATYA

**Selçuklu Kervansaray
Geleneğinin
Nadide Örneği
HEKİMHAN TAŞHAN**

TUNCELİ

**BEŞİ BİR ŞEHİRDE
ECDAT
EMANETLERİ**

TARİH

RECEP KANKAL (Tarihçi, yazar)

**Vakıf Kurumunun
İslam Dünyasındaki
Kökleri**

YAŞAYAN VAKIFLAR

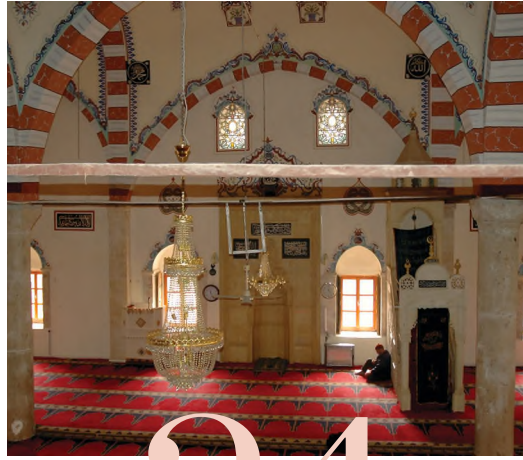
**Amacımız
Ecdat Yedigârı
Kültürümüzü
Yaşatmak**

20

MALATYA

Nesilden Nesile
Hayırlara Teşne
SEKİZ VAKIF
KÜLTÜR ADRESİ

24

ELAZIĞ

Eski Görkemine
Kavuşan
YUSUF ZİYA PAŞA
KÜLLİYESİ

26

ELAZIĞ

Şehrin Derinlikli
Vakıf Kültür Mirasını
AÇIK HAVA MÜZESİNE
DÖNÜŞTÜREN 8 ESER

38

RÖPORTAJ

Malatya Büyükşehir Belediye Başkanı
SAMİ ER

Vakıflar,
Kültürümüzün
Temel Taşdır

40

İLGİNÇ VAKIFLAR

TÜRK - İSLAM
HAYATINDA
SUYLA GELEN
İYİLİK

44

BİZDEN

Malatya Vakıflar
Bölge Müdürlüğü'nün
DEPREM
BÖLGELERİNDEKİ
HAYIR HİZMETLERİ

“ Malatya Eski Günlerinden Daha İyi Duruma Gelecek ”

6 Şubat depremlerinin ardından Malatya’da görevlendirildiğini ve 7/24 esasına göre çalıştıklarını söyleyen Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, kentteki ihya çalışmalarını titizlikle yürüttüklerini ve Malatya’yı bir kültür ve turizm şehri haline getireceklerini belirtiyor.

Son cemaat yeri tamamen ahşaptan inşa edilen Arapgir Gümrükçü Osman Paşa Camii.

6 Şubat depremlerinin hepimizin için çok zor günleri beraberinde getirdiğini söyleyen Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, devletin bütün kurumlarıyla, belediyelerle, vekillerimizle, sivil toplum kuruluşlarıyla, vatandaşımızla ve herkesin el birliğiyle o günleri atlattığını ifade etti. Bakan Ersoy, depremin ilk gününden bu yana Malatya’nın yaralarının sarılması için insanüstü çaba gösterildiğini belirterek şu açıklamayı yaptı: “Yüzyılın felaketinde insanların birbirine sarılması, güç vermesi ve dayanışmanın dünyaya örnek olacak şekilde yapılması ve bunu da Malatya’da el birliğiyle gerçekleştirmemiz beni çok mutlu etti. Deprem fırtınası sırasında Türkiye genelinde bütün vatandaşlarımız, imkânları yettiği kadarıyla elinde ne varsa paylaştı ve bunu hep birlikte gördük. Benim yaptığım çalışmalar da aslında bir vatandaşlık görevi. Ama bir devlet adamı olarak benim yerimde kim olsa farklı hareket etmezdi. Önemli olan, sorumluluk sahibi insanlarla bu sorumluluğu el birliğiyle omuza vererek insanımızın enkazın altından kaldırılması ve peşinden de Malatya’nın yeniden imarı. İnşallah görev sürem devam ettiği sürece, elimden geldiği kadarıyla Malatya’ya yakışan yeni yatırımlara öncü olmak istiyorum.

Depremin ilk 100 gününü ağırlıklı olarak Malatya’da geçirdim. İlk günden itibaren bir aile gibi olundu. Ayrıca bana hemşehrilik beratını layık gören Malatya’ya müteşekkirim. Ben Antalyalıyım aslen, ancak Antalya neyse Malatya’da benim için o artık. Elimden gelen desteği, devlet adamı olduğum sürece devam ettireceğim. Görev sürem dolduktan sonra da vatandaş Mehmet Ersoy olarak her fırsatta geleceğim ve sizleri ziyaret edeceğim. Malatya çok güzel bir şehir... İnşallah eski günlerinden daha iyi, daha planlı, daha düzgün olacak. Biz de üstümüze düşeni devlet olarak fazlasıyla yapıyoruz zaten, hazırız, gönüllüüz.

Darende'deki Yusuf Paşa Bedesteni, Osmanlı tarzı kapalı çarşı planını yansıtıyor.

Ben Malatya için mutlu günlerin tekrar yakın olduğunu düşünüyorum. Depremden sonra sağ kalanlara sabır diliyoruz. Onları motive edecek ne gerekiyorsa yapmak için elimizden gelen gayreti göstermeye hazırız, yapmaya da devam ediyoruz. Tekrar milletimize geçmiş olsun diyorum.

Depremlerden sonra Malatya'da olup bitenleri ancak yaşayanlar bilir. O günlerde Malatya'da uzun zamandır görülen en kuvvetli kış şartları yaşanıyordu. Çok ciddi kar vardı. Merkezde bile kar kalınlığı 20-30 santimetreye ulaşıyordu. Sonuçta biz devlet adamıyız, görev yerimiz 6 Şubat sabahı burası tayin edildi. Biz de devlet adamı olmanın sorumluluğuyla elimizden gelen gayreti, desteği gösterdik. Bakanlığımızın bütün ekipleriyle geldik ama sonuçta bu devletin tek başına yaptığı bir şey değil; devletin bütün kurumlarının yanı sıra, vatandaş desteği de çok önemli. Malatya'da hızlı aksiyon alabildik. Çünkü en büyük şansımız, özellikle Malatya Büyükşehir Belediyesi'nin altyapı kurumlarının bulunduğu binaların sağlam, ayakta olmasıydı. Yani işleyen bir sistemin yıkılmadan çalışıyor olmasıydı. Bu nedenle Malatya'da çok hızlı karar alıp uygulayabilme şansına sahiptik.

Turizmde altyapı hazırlıkları

Malatya'da başta kültür sanat olmak üzere gerçekleştirilebilecek faaliyetleri değerlendirdik. Turizmle ilgili bize sunulmuş projeler var. Bunları nasıl hayata geçireceğimizi tartışıyoruz. Büyük bir kısmını zaten program dâhilinde yapacağız. Şehirlerin tanıtımı için gruplar oluşturuyoruz. Malatya da muhtemelen Güneydoğu grubuna dâhil edilecek. Bu anlamda Malatya'mızın biraz tanıtım

desteğine ihtiyacı var. Bu da zaten bizim en iyi yaptığımız iş. Belli bir program çerçevesinde tanıtım desteği de vereceğiz. İnşallah burada turizmle ilgili potansiyel oluşması için gereken altyapıyı hazırlayacağız. Gerisini de Malatya kendi başaracak.

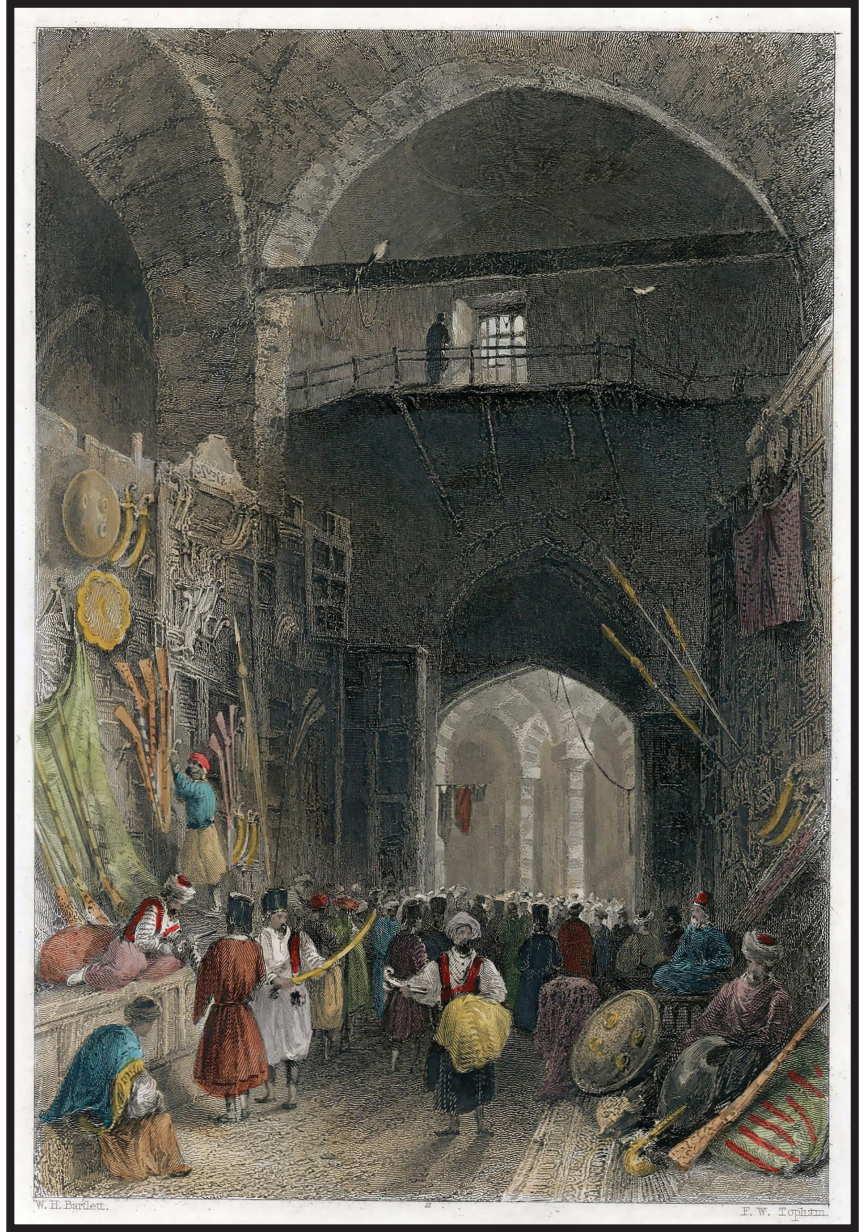
Battalgazi Kent Müzesi ile İspendere Geleneksel Tedavi Merkezi'nin açılış törenini gerçekleştirdik. İspendere, turizm çeşitliliği açısından önemli bir yer. Biz, yeni dönemde turizm hedeflerini büyüttük. Örneğin bir ilin tek başına tanıtımı yerine turizm potansiyeli olan komşu illerle birleştirilerek paket halinde tanıtımının daha faydalı sonuç vereceğini de değerlendiriyoruz. Arslantepe Höyüğü kazılarının tamamlanması ve UNESCO Geçici Miras Listesi'nden kalıcı listeye geçirilmesinin hayati önem taşıdığına dikkati çekmek istiyorum. Bölgelere baktığımız zaman iki noktada ayrıştırıyoruz. Birinci noktası, Türkiye için değer olanlara ayrı bir önem veriyoruz. Bir de bölgesel açıdan önemli olanlara ayrı bir önem veriyoruz. Zaten turizmde bir yere gelmek istiyorsanız öncelikli olarak o ilin halkının, belediyesinin, idaresinin istekli olması lazım. Önce siz isteyeceksiniz.

Anadolu'nun en eski şehir devletinin kurulduğu Arslantepe Höyüğü'nün UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne dahil edilmesi, Malatya'nın turizm potansiyelini zenginleştiren unsurlardan sadece biri. Bir diğeri ise Akçadağ ilçesinde, geçmişi 65 milyon yıl öncesine dayanan kaya oluşumlarıyla dikkati çeken Levent Vadisi. Bilindiği gibi Türkiye'de yapılan filmlere destek veriyoruz. Bu, iki açıdan faydalı oluyor. Birincisi, filmin çekilen ilçeye faydası oluyor. İkincisi ise bölgenin tanıtılmasını sağlıyor. Ayrıca yurt dışında çok büyük bir tanıtım olanağı sağlıyor. Levent Vadi bu açıdan çok değerli."

Seyyahların Heybesinden Notlarla MALATYA DİYARINA YOLCULUK

*Medeniyetler kavşağı
Malatya'nın geçmişteki
durumu hakkında çok
sayıda seyyah bilgi
vermektedir. Evliya
Çelebi'den İngiliz konsolosu
J. Brant'a, Alman mareşali
Moltke'den Fransız
arkeolog C. Texier'ye şehrin
belleğinde yer eden anılar,
izlenimler, yorumlar...*

Malatya şehrinin köklü tarihinde çıkacağımız zaman yolculuğuna Osmanlı kayıtlarıyla başlayalım. 1520'de şehirde geliri emlak ve evkafa verilen 228 adet dükkân bulunmaktaydı. 16. yüzyılın ilk yarısına ait diğer tahrirlerde belirtildiği üzere şehirde bir han, bir bedesten ve 200 civarında dükkân mevcuttu. Şehirde gelişmiş bir dokuma sanayinin mevcudiyeti, yüksek miktarda alınan boyahane vergisinden de anlaşılmaktadır. Öyle ki 1530'da 24 bin, 1560'ta 35 bin akçe geliri bulunmaktadır. Selçuklu devrinde yünlÜ, pamuklu, bez ve halı dokumacılığının belli başlı merkezlerinden biri olan Malatya, Osmanlı döneminde de bu özelliğini korumuştur. Kırmızı iplik halinde pamuk üretimi yapıldığı, beyaz çarşaflarının ünlü olduğu ve Halep'e giden kervanlar içinde Malatya'dan yüklenen pamuk ve kuruyemişin de bulunduğu şehirde, boyahane dışında kirîşhane, güherçile imalathanesi gibi küçük sanayi birimleri de yer alıyordu.

17. yüzyılda şehrin ahvalı

Osmanlı dönemine kadar kalan şehir surlarının yapımı ve fiziki görünüşü hakkında Evliya Çelebi önemli bilgiler vermektedir. "İlk yapıcısı, 1187 tarihinde Danişmend Melik Muhammed'dir ki bunlara 'Danişmendoğulları' derler. Kendilerine güvenli bir yurt ve sığınak olması için 1187 tarihinde Danişmendoğlu Muhammed, Malatya Kalesi'ni yeniden yapmıştır. Hâlâ eski bir kaledir. Kesme taşları oldukça iridir. Buranın yeni demir kapıları vardır. Alaca Kapı, Süpürge Kapısı, Meşak Kapısı ve Pazar Kapı, ana

kapılarıdır. Kuzeyi deredir. Çevresinde hendeği bulunmaktadır. Çepeçevre uzunluğu tam 5 bin 100 adımdır. Kale içinde cami ve mescitleri, cephanesi, tahıl ambarları, 300 kadar evi, dizdarı ve iç il olması dolayısıyla 70 adet neferi vardır. Başka yapı ve bedesten yoktur. Bütün çarşı, dışarıdadır."

"Malatya'da 12'si cami olmak üzere toplam 32 mihrap bulunmaktadır," diyen Evliya Çelebi, İslam mabetleri arasında ilk olarak Ulu Camii'yi sayar ve el yazması kayıtlarına devam eder: "Şehrin 20 adet mahalle mescidi vardır.

Hepsinden eski olan, kale içindeki Emir Ömer Mescidi'dir. Diğerlerinden bazıları ise Karahan, Saray, Kızlar, Hankâh, Toptaş, Çermik, Alacakapı, Bostancı, Bektaş Ağa, Küçük Mahalle ve Kürtler Mescidi'dir. Halveti, Celveti, Gülşeni, Rüşeni, Nakşibendi, Kadiri, Râ'î, Rufai ve Bektaşî tekkeleri bulunmaktadır. Aspuzu Bağ'ı içindeki Hazret-i Seyyid Battal Gazi Tekkesi, Bektaşî dergâhı olmuştur. Halkın hepsi mümin, tek Tanrıya inanan, temiz inançlı Şafii ve Hanefi mezhebindedirler. Nakşibendi tarikatına mensup adamları vardır. Toplamda yedi adet ayin yapılacak kilise bulunmaktadır. Bunlardan Aspuzu yakınındaki Deyr-i Mesih, yüksek bir dağın eteğinde kurulmuştur."

Camiler, kervansaraylar, bahçeler

1835'te Anadolu'da yaptığı gezi sırasında Malatya'ya uğramış olan İngilizlerin Erzurum konsolosu James Brant, eski Malatya'nın yazlık kısımla birlikte 2 bin 800'ü Türk, bin 123'ü Ermeni olan 3 bin 923 hanesi bulunduğunu yazmıştır. Tespitlerine göre bir kısmı yıkılmış olan surları, kerpiçten yapılmış evleri bulunmakta; iki cami ve iki kervansaray dikkati çekmektedir.

1838'de Hâfız Paşa ile birlikte uzun süre Malatya'da kalan Alman Mareşali Helmuth Karl Bernhard von Moltke, şehrin Nizip Harbi öncesi Osmanlı ordusunun kışlağı haline gelmesini ayrıntılı biçimde anlatmaktadır. Moltke; Malatya hakkında, "5 bin kadar kerpiçten

yapılma düz damlı evleri olan bu önemli şehrin ahalisi, yazları Aspuzu'ya göçmektedir. Aspuzu'da kiraz, elma, kayısı, ceviz, incir, dut ağaçlarından meydana gelen; iki saatlik mesafedeki bir ormanın içine gömülmüş vaziyette 5 bin ev bulunmaktadır," der. Aynı yıl şehre gelen Britanyalı doktor, yerbilimci ve gezgin William Francis Ainsworth, şehirde Hâfız Paşa'nın ordusunun karargâhının bulunduğunu anlatır. Fransız seyyah François Poujoulat ise aynı yıllarda, uçsuz bucaksız bahçelerin içerisinde gizlenmiş görünümde olan şehrin yaklaşık 20 bin nüfusu barındırdığını ve geniş Malatya ovasının dağınık Türkmen çadırları ile dolu olduğunu ifade eder.

Ulu Camii'nin göz alıcı yazıları

Fransız mimar, arkeolog ve gezgin Félix Marie Charles Texier, yaz aylarında Malatya'ya geldiğinde, halkın Aspuzu

Osmanlı seyyahı Evliya Çelebi

başlarına çekildiği bir dönemde şehri boş ve ıssız bulmuş; birkaç nizamiye alayının ilavesiyle kentin dağınık haldeki nüfusunun 30 bin olduğunu yazmıştır. 19. yüzyılın sonlarında Malatya'ya gelen Fransız coğrafyacı ve oryantalist Vital Cuinet ise 30 bin olan şehir nüfusunun 26 bin 880'inin Müslüman, kalan 3 bin civarının ise gayrimüslim olduğunu belirtir. Malatya yöresinin ticari önemine ve zirai kapasitesine dikkat çeken müellif, Eski Malatya'nın yılın yarısından fazlasında terk edildiğini, zenginlerin sadece kışı geçirmek için buraya döndüklerini, diğer zamanda Aspuzu'da bulunduklarını anlatır.

Batılı seyyahların aktardığı bilgileri Osmanlı yıllıklarıyla karşılaştırdığımızda karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır. 1871-1872 yıllarına ait resmî kayıtlara göre Malatya'da 44 mahalle, 2 bin 967 hane vardı. 1883-1884 tarihleri arasında ise şehirde 24 bin 771 kişi yaşıyordu. Eski Malatya'nın nüfusu 4 bin 542'ydi.

20. yüzyılın başlarında Halep'ten Konya'ya yaptığı yolculuk esnasında Malatya ve civarını da gezen İngiliz kadın seyyah Gertrude Lowthian Bell, açık durumdaki Ulu Camii'nin renkli yazıları bulunduğunu ifade etmiştir. O yıllarda ticari ve askeri yollar üzerinde yer alan Malatya, hanları, bahçeleri, önemli zirai geliriyle bir ticaret merkezi durumundaydı. Bu özelliği, Osmanlı devrinde alınan vergilerden ve şehirdeki ticari yapılardan da tespit edilebilir.

Vakıf Medeniyetinin Bilge Güneşi MALATYA

*Kadim uygarlıkların buluşma noktası
Malatya, kendisiyle aynı adı taşıyan ovanın
güneyinde, deniz seviyesinden yaklaşık bin
metre yükseklikte yer alır. Tarih boyunca
önemli bir geçiş güzergâhı üzerinde
konumlanan kent, İslam medeniyetinin
kadirşinas ellerinde sayısız vakıf kültür
eseriyle taçlanmıştır. UNESCO Dünya
Mirası Listesi'nde dahil edilen Arslantepe
Höyüğü, "Anadolu'nun en eski şehir devleti"
olarak anılmasının yanında; Malatya kent
kültürünün de çekirdeğini oluşturur. 6 Şubat
depremlerinde en fazla hasar alan illerimizden
biri olan Malatya, ihya edilen eserleriyle
yeniden keşfedilmeyi fazlasıyla hak ediyor.*

MELİH USLU

Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki yüksek vadileri çevreleyen platolar üzerine kurulan Malatya, doğal, kültürel ve tarihi güzellikler açısından son derece zengin kentlerimizden biri. Geçmiş 12 bin önceye uzanan kent, vakıf kültür eserlerinin çeşitliliği nedeniyle "Doğu'nun bilge güneşi" olarak anılıyor.

Uygurlıkların beşiği Yukarı Fırat Havzası'nın kalbinde yer alan Malatya'da görülmeye değer yerlerin sayısı bir hayli fazla. Sahi, bu tarihî havzada bugüne kadar 800'den fazla arkeolojik alan tespit edildiğini biliyor muydunuz? Şehri keşfetmeye başlamak için Battalgazi, ideal bir hareket noktası. 1988 yılına kadar Eski Malatya adıyla anılan ilçenin geçmişi, oldukça eskilere uzanıyor. Malatya şehrinin ilk kuruluş yeri, bugünkü Bahçebaşı kasabası içinde yer alan Aslantepe Höyüğü olarak biliniyor. Burası, tarihte işlek kervan yollarının kesiştiği bir yer olmuş. Asur ve Urartu kaynaklarında bölge, Maldia, Melit, Melide ve Melitea gibi isimlerle anılmış. Aslantepe'deki bu yerleşim, MS 1. yüzyılda Battalgazi'ye kaymış. Roma döneminde büyük bir şehir haline gelen Eski Malatya, etrafı surlarla çevrilerek koruma altına alınmış ve kısa sürede askerî bir garnizon

olarak önem kazanmış. Uzun yıllar Sasanilerin akınına uğrayan kent, 7. yüzyıldan 10. yüzyıla kadar Araplarla Bizanslılar arasında el değiştirmiş. Müslümanlar tarafından Malatiya adıyla anılan kent, sırasıyla Danişmentlilerin, Selçuklularının ve Osmanlıların egemenliğine girmiş.

Malatya şehir merkezindeki hareketlilik, dinamik kent hayatının ipuçlarını veriyor. Şehir merkezini boydan boya ikiye bölen İstasyon ve Kışla caddelerini kesiştiren yerin adı, Hükümet Meydanı. Meydana yürüyüş mesafesinde bulunan, cumbalı konakların karşılıklı sıralandığı Mücelli ve Beşkonaklar caddeleri, Malatya mimarisinin özgün örneklerini sergiliyor. Malatya'nın çarşı ve pazar hayatı da bu iki caddede ve yakın çevresinde şekilleniyor. Kayısıdan yapılmış çeşit çeşit yiyeceklerin satıldığı Belediye Çarşısı, kentin ortasına kurulmuş dev bir açık hava pazarı görünümünde. Malatya'nın simge yapılarından biri olan Yeni Camii de mutlaka görülmesi gereken yerlerden. Kesme taşlardan kare planlı olarak inşa edilen mabet, Türkiye'nin üç minareli tek camisi. Yapının eski bir camiden kalma minaresine, sonraki yıllarda iki minare

daha eklenince bugünkü görünüm ortaya çıkmış.

6 Şubat depremlerinde en fazla hasar alan şehirlerimizden biri olan Malatya'da vakıf kültür eserlerinin ihya çalışmaları ise hız kesmeden devam ediyor. Cami, kale, medrese, kervansaray, bedesten, türbe, kümbet ve köprü gibi çok sayıda tarihi yapı ile bezeli olan şehrin mücevherlerinden biri de Ulu Camii. 7. yüzyıla uzanan inşa tarihiyle Anadolu'nun en eski İslam mabetlerinden biri olan caminin yanı sıra; Sahabiyye-i Kübra Medresesi, Melik Sunullah Camii, Yusuf Ziya Paşa Külliyesi, Çarşı Camii, Emir Ömer Mescidi ve Türbesi, Kanlı Kümbet ve Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı görülmeye değer yapılar arasında. Şehrin merkezindeki kültür mekânlarını ziyaret ettiyseniz, çevre ilçelere doğru açılmanın vakti gelmiş demektir.

Malatya'yı Gölpınar üzerinden Keban'a bağlayan karayolu, ormanlar ve geniş meralardan oluşan kır manzaralarıyla zevkli bir yolculuk vaat ediyor. Sağ tarafta yol boyunca manzaraya eşlik eden Fırat Nehri'nin mavi sularında süzülen vapurlar, dağların görkemli fonunda keyifli bir deniz sefası sunuyor. Doğu

Anadolu'nun kıraç steplerini yemyeşil bir vahaya dönüştüren Fırat Nehri, geçmişte olduğu gibi günümüzde de bölgenin hayat kaynakları arasında. Keban ilçesi yakınlarındaki dar bir boğaz üzerine kurulan Keban Barajı, yaklaşık 600 kilometrekarelik dev bir göle set oluşturuyor. Baraj gölünün çevresi keskin dağ yamaçları, derin kanyonlar, coşkun şelaleler, akarsular, pınarlar ve parçalı orman örtüsüyle seyirlik manzaralar oluşturuyor. Ayrıca göl çevresine pek çok mesire alanı, piknik yeri, yürüyüş parkuru ve alabalık çiftliği konuklarını ağırlıyor.

Malatya'nın doğal güzellikleri başlı başına bir seyahat konusu oluşturuyor. Şehir merkezinin beş kilometre dışında bulunan Horata'nın yanı sıra, Yeşilyurt ilçesi yakınlarındaki Gündüzbey, Davullu Pınar ve İnek Pınarı da kentin sevilen yeşil alanları arasında. Orduzu Pınarbaşı'ndaki tabiat parkı, göleti ve piknik alanlarıyla gözde bir mesire alanı. Doğanşehir ilçesi yakınlarındaki Sürgü Vadisi ise piknikçilerin gözdesi. İlçenin Polat kasabası yakınlarındaki Sulu Mağara ise sarkıt ve dikitleriyle ilgi görüyor. Akçadağ ilçesindeki Levent Vadisi ile Arguvan'a bağlı köyler doğaseverleri memnun ediyor. Ayrıca

yönünüzü Darende'ye çevirerek şehrin farklı güzelliklerini de keşfedebilirsiniz. Burada Yusuf Paşa Bedesteni, Somuncu Baba Külliyesi'nin yanı sıra, Balıklı Göl, Zengibar Kalesi ve Tohma Kanyonu'nu görebilirsiniz. Kanyon yakınlarında bulunan Günpınar Şelalesi de dikkate değer yerlerden.

Malatya'nın en kuzeydeki ilçesi Arapgir'i, seyahat listenize almadıysanız emin olun çok şey kaçırıyorsunuz demektir. Tarihi eserle dolu olan ilçeye, yüksekliği bin 500 metreyi bulan bol virajlı dağ geçitleri arasında kıvrılarak ulaşıyor. Adını, Fırat Nehri'ne dökülen bir akarsudan alan ilçenin el dokumaları kadar reyhan bahçeleri, kendine has kokusu ve aromasıyla tanınan siyah üzümü de dillere destan. Mirliva Ahmet Bey Camii, Cafer Paşa Camii ve Gümrükçü Osman Paşa Camii gibi vakıf eserlerini ziyaret ederek ilçenin köklü tarihini daha yakından tanıyabilirsiniz. Gezdikçe fark edeceğiniz üzere Malatya, 44 plakayı hak edecek kadar dört dörtlük bir doğa ve kültür şehri gerçekten de... Tablo güzelliğindeki doğası, kayısı bahçeleri, hareketli çarşıları, zengin kültür mirasıyla vakıf medeniyetinin göz bebeğine siz de zaman ayırın. Onu seveceksiniz.

Coğrafyamızda ilk erken devlet yapılanmasının EV SAHİBİ OLAN KENTİN KRONOLOJİSİ

- MÖ 3600-3500**
Arslantepe'de bir tapınağın inşası ve kullanılması
- MÖ 1650-1300**
Bölgede Hititlerin yönetimi
- MÖ 69-MS 72**
Şehrin sırasıyla Selevkos, Pontus ve Kommanege krallıklarına bağlanması
- 7. yüzyıl**
Şehrin İslam orduları tarafından fethi
- 1057-1058**
Emir Dinar kumandasındaki Türk kuvvetlerinin şehri ele geçirmesi
- 1124**
Danışmend Hükümdarı Emir Gazi'nin şehri teslim alması
- 1516**
Yavuz Sultan Selim'in kentte kesin hâkimiyet kurması
- 1937**
Sivas-Malatya demiryolunun şehre ivme kazandırması
- 2000**
Şehir nüfusunun bir milyona yaklaşması
- MÖ 3300-3000**
Arslantepe'de kerpiç sarayın inşası ve kullanılması
- MÖ 1090**
Kargamış Krallığı'nın hâkimiyeti
- MS 1. yüzyıl**
Şehrin Arslantepe'nin dört km. kuzeyine taşınması
- 750-751**
Şehrin Bizans kuvvetleri tarafından işgali
- 1097**
Selçuklu Sultanı Birinci Kılıçarslan'ın şehri kuşatması
- 1399**
Şehrin kısa süreli de olsa Yıldırım Bayezid tarafından Osmanlı idaresine alınması
- 1893**
Kolera salgının şehri sarması
- 1975**
Malatya İnönü Üniversitesi'nin kurulması
- 2002**
Kentteki cami sayısının 862'ye ulaşması

Giriřimci Desteklerine

KATIL

Siz de Vakıf Katılımlı olun,
iřletmelere özel avantajlı finansman seçeneklerinden
yararlanıp işlerini büyütenler arasına katılın.

0850 202 1 202 | 444 44 77 | vakifkatilim.com.tr

VAKIF KATILIM

ÜSTÜNLÜK VE ASALET ŞEHİRİ ROTASI

Danışmendli ve Selçuklu dönemlerinde önemli bir bilim ve düşünce şehri özelliği kazanan Malatya, İslam coğrafyasının dört bir yanından pek çok âlime kucak açtı. Anadolu Selçukluları döneminde “Dârürrif’a” (üstünlük ve asalet şehri) unvanıyla nam salan kent, Osmanlı idaresi altında baştan başa vakıfkültür eserleriyle süslendi. Günümüzde ise şehrin tarihî mekânlarını takip ederek harika bir kültür rotası deneyimi yaşayabilirsiniz.

CAMİLER

- Battalgazi Ulu Camii **3**
- Battalgazi Emir Ömer Mescidi **4**
- Battalgazi Halfeti Minaresi **5**
- Battalgazi Yeni Camii **12**
- Battalgazi Söğütlü Camii **13**
- Battalgazi Tekke Camii **14**
- Battalgazi Melik Sunullah Camii **15**
- Yeşilyurt Koyunoğlu Camii **17**
- Yeşilyurt Çilesiz Camii **19**
- Yeşilyurt Camii Kebir **20**
- Yeşilyurt Kölükoğlu Camii **21**
- Darende Hacı Mehmet Camii **22**
- Arapgir Mirliva Ahmet Bey Camii **25**
- Arapgir Cafer Paşa Camii **26**
- Arapgir Gümrükçü Osman Paşa Camii **27**

KİLİSELER

- Battalgazi Venk Kilisesi **8**
- Yeşilyurt Taşhoron Kilisesi **16**

HANLAR / KÜMBETLER

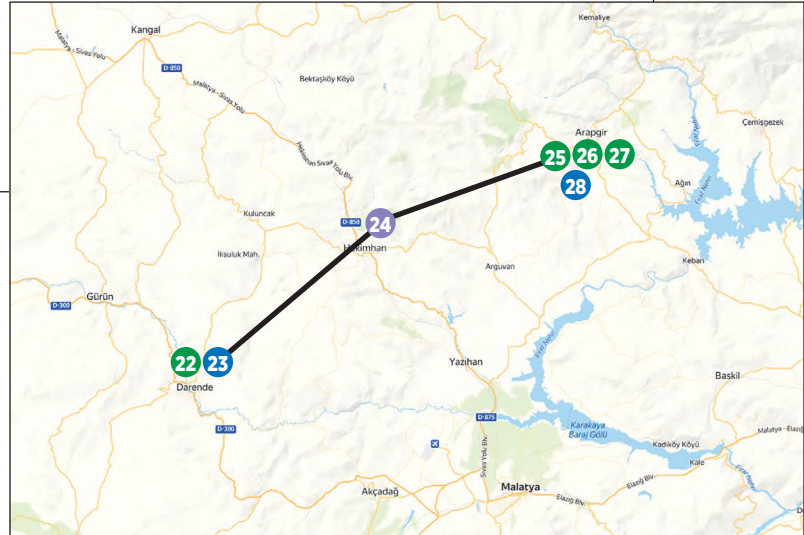
- 1** Battalgazi Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı
- 2** Battalgazi Kanlı Kümbet
- 6** Battalgazi Sıddı Zeynep Kümbeti
- 24** Hekimhan Taşhan

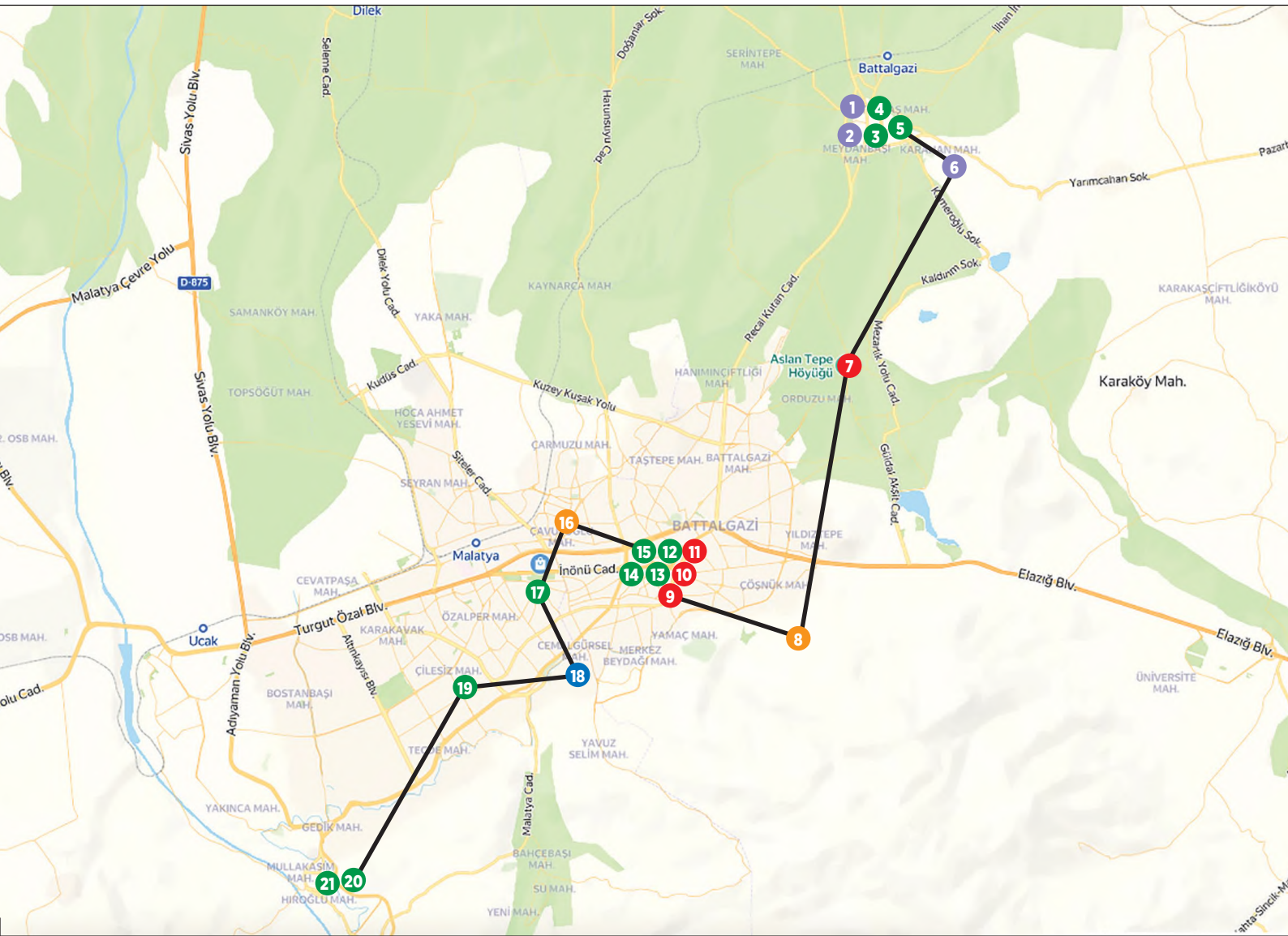
KALELER / BEDESTENLER

- 18** Eski Malatya Şehir Kalesi
- 23** Darende Yusuf Ziya Paşa Bedesteni
- 28** Arapgir Kalesi

MÜZELER / ÖREN YERLERİ

- 7** Arslantepe Höyüğü
- 9** Malatya Arkeoloji Müzesi
- 10** Atatürk Evi Müzesi
- 11** Beşkonaklar Etnografya Müzesi

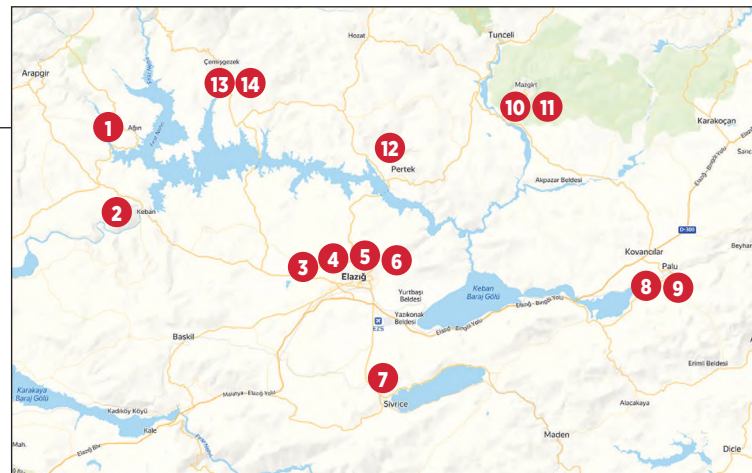
YUKARI FIRAT HAVZASI KÜLTÜR ROTASI

ELAZIĞ

- 1- Ağın Ulu (Camii Kebir) Camii
- 2- Keban Yusuf Ziya Paşa Külliyesi
- 3- Merkez İzzet Paşa Camii
- 4- Merkez Sultan Dördüncü Murat Camii
- 5- Harput Ulu Camii
- 6- Harput Arap Baba Mescidi ve Türbesi
- 7- Sivrice Dedeyolu Camii ve Çeşmesi
- 8- Palu Cimsitbey Camii ve Türbesi
- 9- Palu Ulu Camii

TUNCELİ

- 10- Mazgirt Akpazar Peri Camii
- 11- Mazgirt Elti Hatun Camii ve Türbesi
- 12- Pertek Sağman Köyü Salih Bey Camii
- 13- Çemişgezek Yelmaniye Camii
- 14- Çemişgezek Süleymaniye Camii

Selçuklu Kervansaray Geleneginin Nadide Örneği HEKİMHAN TAŞHAN

Hekimhan ilçe merkezinde bulunan tarihî kervansaray, yerel halk arasında Taşhan olarak anılmaktadır. Adını, kendisini inşa ettiren Malatyalı ünlü hekimden alan yapı, özgün bir vakıfkültür mirası olmasının ötesinde Selçuklu han mimarisinin karakteristik örneklerinden birini temsil etmektedir.

Malatya'nın kültür hazinesi Taşhan hakkında bilgi veren inşa kitabelerinden Malatyalı Hekim Ebû Sâlim bin Ebû'l-Hasan tarafından yaptırıldığı ve 1218 yılında başlayan inşaatının Sultan Birinci Alâeddin Keykubad döneminde (1220-1237) tamamlandığı anlaşılmaktadır. Hana ismini veren hekim, devrinin meşhur doktorlarından. Üçüncü bir kitabeden de yapının Eylül 1660 tarihinde Osmanlı mimarı Hasan Ağa tarafından tamir edildiği öğrenilmektedir. Bu kapsamlı tamirat, avcı lakabıyla tanınan Sultan Dördüncü Mehmet Dönemi'ne rastlamaktadır.

Sultan hanları karakterinde

Taşhan, önde kare bir avlu, etrafında sıralanan odalar, avlunun arka tarafında dikdörtgen şeklinde ve kendi içinde üç bölüme ayrılan kapalı hol kısmından meydana gelir. Giriş kapısının sağındaki ve solundaki köşe odaları, kare planlı ve kendi içinde bölümlere ayrılmış olup her odada ocak vardır. Yan odaların üzeri kaburgalı, beşik tonozludur. Hanın ikinci bölümündeki kapalı hol, üç nefe ayrılmıştır. Yapının kapalı kısmının batı duvarını destekleyen payandaları vardır. Kapalı holün yan duvarlarında çörtenler mevcuttur. Handa herhangi bir süsleme unsuruna rastlanamamaktadır. Çevresinde sivri tonozlu derin eyvanlar dizili geniş bir avlu ile (29×30 metre), buradan geçilen iki sıralı 10 kesme taş sütun üzerine oturtulmuş sivri tonozlarla örtülü, uzunluğuna üç nefli büyük bir kapalı mekân (19×29 metre), yapının ana ekseninin oluşturmaktadır.

Yazılı kaynaklarda mescit, hamam ve çeşme gibi mimari yapılara da sahip olduğu belirtilen kervansarayda, bazı bölümlerin işlevi kesin biçimde tespit edilememiştir. Eyvanlar değişik boyutlarda olup kullanılır durumdakilerinin önü, yakın zamanlarda camekânla kapatılmıştır. Hanın köşe mekânları ise oda şeklindedir. Avlunun orta eyvanından depo olarak kullanıldığı anlaşılan kapalı

mahallin sütunlar arasında kalan orta nefine geçilir. 7,10 metre genişliğindeki bu nefte, dikdörtgen kesitli sütunların üst taraflarında, konsol şeklinde öne doğru çıkıntılar yer almakta ve orta tonozu tutan kemerler buralara oturmaktadır.

Aydınlatma, arka duvardan neflere açılan yüksekçe üç mazgal pencere ile sağlanmıştır. Özellikle bu kısmın batı ve arka duvarında 17. yüzyıldaki tamirata ait muntazam bir kesme taş işçiliği görülür. Ayrıca batı duvarında, yine Osmanlı tamirati sırasında yapıldığı sanılan kare kesitli üç payanda dikkat çekmektedir. Orijinal doğu duvarının dış yüzünde ise çok iyi işlenmemiş büyük taş bloklar göze çarpmaktadır. Tamirat sırasında binanın içindeki sütunların büyük çoğunluğu, yeniden yapılmış ve ara duvarlar onarılmıştır. Özellikle kapalı mekânın duvarlarında çeşitli taşçı işaretlerine rastlanmaktadır. Cümle kapısının genişliği 2,60 metredir. Han, 2006 ile 2009 yılları arasında Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından restore edilmiştir.

SULTAN KEYKUBAD'IN MİRASI

Devrinde "Uluğ Sultan" unvanıyla anılan Selçuklu Hükümdarı Birinci Alâeddin Keykubad, saltanatı müddetince Anadolu'da geniş çaplı imar hareketleri gerçekleştirmiştir. Yaptırdığı kervansaray, kale ve sarayların kalıntıları, Anadolu'nun çeşitli yerlerinde görülebilmektedir. Güzel sanatlarda oldukça bilgili olan sultanın vakıf kültür eserlerine kazandırdığı mekânlardan biri de Hekimhan ilçesindeki Taşhan'dır. Şair ruhlu sultan tarafından iki bölüm halinde inşa ettirilen yapının Arapça, Ermenice ve Süryanice olmak üzere üç ayrı dilde yazılmış kitabeleri vardır.

Nesilden Nesile Hayırlara Teşne SEKİZ VAKIF KÜLTÜR ADRESİ

SİLAHTAR MUSTAFA PAŞA KERVANSARAYI

Battalgazi ilçesinin Alacakapı Mahallesi'nde Şah Ali Bey Mescidi'nin batısındadır. Sultan Dördüncü Murat'ın silahatı Mustafa Paşa'nın yaptırmış olduğu bir handır. Mekânın İstanbul'dan Doğu'ya giden yol üzerinde büyük bir geçit yeri olduğu belirtilmektedir. Evliya Çelebi ise şunları söylemektedir: "Malatya'nın kervansaraylarının en mükellefi, Sultan Murat Han makbulü Silahtar Mustafa Paşa Hanı olup 170 hücreli ve Timur kapılı, kubbelele arasta olmuş bir handır."

Hanın sağlı sollu birer muhafız hücresi bulunan üstü tonozlu bir girişi vardır. Avlunun iç kısmında üzeri aralıksız tonoz revaklar, dış kısmında dükkânlar bulunur. Plana göre bir zamanlar hanın ön cephesinde, ana kapının her iki yanında sekizer, yan cephelerde ise on birer dükkân bulunmaktaydı. Hanın gerideki kapalı kısmının avluya bakan ön cephesinde, üstü mütemadi tonoz odalar vardır. Bunların her birisinde revaklı kısma açılan birer kapı ve pencere, içerisinde ise bir ocak vardır. Yolcuların bir kısmı burada konaklar. Salonun iç duvarları boyunca birçok ocak ve duvar içerisinde yerleştirilmiş küçük gömme dolaplar vardır. Binanın kalıntılarından anlaşıldığına göre yük hayvanları büyük salonda toplanırdı. Hanın iki kitabesi vardır. Alacakapı Camii'nde saklanan ilkinin, Divan-ı Hümayun kâtiplerinden İbrahim Çelebi'ye ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu kitabenin hanın giriş kapısı için yazılmış olduğu belirtilmiştir. Kapalı alan kapısı üzerinde halen mevcut olan ikinci kitabe ise Şeyhülislam Yahya Efendi tarafından yazılmıştır. İnşaatı 1637 yılı sonlarına tamamlanan hanın cephesinde, yontma taştan yapılmış kemer kapının iki yanında altışar kâgir kemer dükkân bulunmaktadır. Giriş kapısının iç taraflarında, her iki yanda birer oda vardır. Kapının üst tarafında, duvar içinde merdivenle çıkılan bir mescit bulunmaktadır. Bu mescit halk arasında "altı yol, üstü cami" şeklinde hafızalarda yer etmiştir. Mescitten bir diğer merdivenle hanın zemin katına inilmektedir. İç handa avluya bakan kapının her iki tarafında altışar oda vardır. Eskiden avlusunda büyük bir su havuzu bulunan han, restore edilip ziyarete açılmıştır.

2 KANLI KÜMBET

Battalgazi ilçesinin Meydanbaşı Mahallesi'nde, eski mezarlığın içinde yer alır. Bir yanlış anlamanın ağızdan ağıza yayılması sonucu cellathane olarak tanınan yapı, aslında kriptâ odası (mahzen mezar) bulunan bir anıt mezardır. Kare bir plan üzerine inşa edilen kümbet, iki kısımdan meydana gelmiştir. Birinci kısımda cenazenin gömülü olduğu yer, yani kriptâ görülür. Kriptâ girişi lentosu, kısmen meyilli yapılmıştır. Kriptâ yapının temelini oluşturduğundan, tamamen taş örülerek inşa edilmiştir. İkinci kısım ise "türbe" denilen, halkın bir zamanlar ziyaret ettiği üst kısımdır. Bu kısımdaki duvar örgüsünde, ağırlığı tuğla malzemesi oluşturur. Yapının üst kısmını, hafif sivrilik gösteren bir kubbe örtmektedir. Kümbet, 789 metrekarelik bir alan üzerinde kuruludur. Alt katın kible duvarı üzerinde yar alan kitabe, boya ile sıva üzerine yazıldığından okunması çok güç durumdadır. 2004 tarihli Koruma Kurulu kararına istinaden 2007 yılında Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından restorasyonu gerçekleştirilmiştir.

3 ESKİ MALATYA ULU CAMİİ

Battalgazi ilçesinde yer alan mabet, Selçuklu Sultanı Birinci Alâeddin Keykubad tarafından 1224 yılında yaptırılmıştır. 1247 ve 1273-1274 yıllarında yapıya esaslı müdahalelerde bulunulmuş ve kuzeyine bir bölüm eklenmiştir. 14. yüzyılın sonu ile 15. yüzyılın başlarında cami çevresinde “kaysâriyye” denilen bir çarşının inşa edildiği anlaşılmaktadır.

Bugünkü yapıda tuğladan olan kısımlar ilk camiden kalmış, taşla yapılan bölümler daha sonraki devirlerde ele alınmıştır. Dikine dikdörtgen bir avlu ile bu avlunun güneyinde yer alan ve avluya büyük bir sivri kemerle açılan eyvana bitişik mihrap önü kubbesi, caminin orta eksenini oluşturmaktadır. Avlu-eyvan-mihrap önü kubbesinden meydana gelen orta eksenin iki yanında, mihraba paralel tonozlu nefler bulunmaktadır. Bu neflerden avlunun iki yanındakilerin, ilk yapıda dikine düzenlenmiş revaklar şeklinde ele alınmış olabileceği düşünülmektedir. Orta eksenin doğu yönündeki nefler ortada ikişer, batıdakiler ortada birer pâyeye desteklenmiştir. Batı yönündeki neflerin de ilk yapıda doğudaki nefler gibi ortada ikişer paye ile desteklendiği sanılmaktadır.

İkinci İzzeddin Keykâvus zamanında Şehâbeddin İlyas'ın Mimar Hüsrev adlı bir sanatkâra yaptırdığı 1247 tarihli batı kapısının ve batı cephesinin bu esnada bir kademe içeri alınarak yeniden inşa edildiği, dolayısıyla bu yönde caminin küçültülmüş olduğu araştırmacılar tarafından kabul edilmektedir. Doğu kapısının 1274 tarihli onarımında eklendiği anlaşılmaktadır. 1966'daki çalışmalar esnasında caminin güney cephesinin

doğu ucunda bir taç kapının izine rastlanmıştır. Zeminden bir metre kadar yükseklikte bir parçası bulunan, yaklaşık altı metre genişliğindeki taç kapının itinalı taş işçiliği dikkate alındığında caminin ilk yapısından kaldığı söylenebilir. Bu yönde yer alan medrese ile bağlantıyı bu kapının sağladığı veya sultana mahsus özel bir giriş olabileceği düşünülmüştür. Revaklı avluda, avluya açılan eyvan kemerinde ve eyvan içinde, mihrap önü kubbesinde tuğlalar arasında sırlı tuğla ve çini kullanılarak zengin bir süsleme meydana getirilmiştir. Eyvan kemerinin oturduğu konsolda ve mihrap önü kubbeli mekânın kuzeyindeki Bursa kemerli niş içinde çini ustasının adı belirtilmiştir. Büyük bir sivri kemerle kuzeydeki

eyvana açılan mihrap önü kubbeli mekânı, ikişer sivri kemerli açıklıkla yanlardaki neflerle bağlantılıdır. Kare bir altyapı üzerinde üç dilimli yonca biçiminde tromplarla geçişi sağlanan kubbe, altta sekizgen, üstte on altıgen olan kasnağa oturmuştur. Tromplardan itibaren tuğlaların değişik dizilmesiyle zengin bir iç mekân teşkil edilmiş, kubbe içinde sırlı tuğlaların spiral biçimde yerleştirilmesiyle bu etki artırılmıştır. Kubbe ortasında firuze ve mor çinilerle küfi harflerle “Muhammed” ismi yer almaktadır. Kesme taş kaplamalı mihrap, sade ve yuvarlak kemerli, yuvarlak nişlidir. 1966 yılı çalışmaları sırasında camide bulunan zengin kabartmalı, bitkisel süslemeli ve mukarnaslı alçı parçalarının ilk mihraba ait olabileceği düşünülmektedir.

4 YEŞİLYURT CAMİ-İ KEBİR

Yeşilyurt ilçesinin Hiroğlu Mahallesi'nde bulunan cami, boyuna dikdörtgen planlıdır. Camide üzeri tonozla örtülü harim, mihraba paralel taş ayaklar ile beş sahna ayrılmıştır. Tarihi mabet, orta alanda, iki yandan duvarla bitişik dörder sıradan toplam 12 kare ayak üzerinde, doğu - batı doğrultusunda düzenlenmiş sivri kemerler üzerine oturtulmuş bir düzenleme göstermektedir. Toplamda 310 metrekarelik alan üzerinde inşa edilen yapıda, mihrap önü kubbesine yer verilmiştir. Ancak bu kubbe, caminin kütesel boyutu ile uyuşmayan oldukça küçük bir şekilde yapılmış, doğrudan kible yönünde oturtulmuştur. Kubbe, kuzey tarafta, kible duvarı üzerinde küfi harflerle konumlandırılmıştır. Basit nişli taş mihrabın üzerinde pencereye yer verilmiştir. Minber ahşaptan olup, herhangi bir sanatsal özellik taşımamaktadır. Caminin kuzeydoğu köşesinde yer alan minare, taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Kare kaideli minare, silindirik gövdelidir.

5 DARENDE YUSUF PAŞA BEDESTENİ

Darende ilçesinde Eskişehir mevkiinde bulunan bedesten, adını Darendeli Yusuf Paşa'dan almıştır. Bu devlet adamı, Osmanlı padişahlarından Sultan Üçüncü Mustafa (1757-1774) döneminde yaşamıştır. Şanlıurfa valisiyken bir medrese ve hayrat tesis etmiştir. Bazı kaynaklar, Yusuf Paşa'nın 1761 yılında vefat etmiş olduğunu kaydeder. Bedesten, Darende ilçesinin Zaviye Mahallesi'nde bulunan mezarlığın içerisinde. Klasik Osmanlı mimarisi içerisinde yer alan "kapalı çarşı" formunda inşa edilmiştir. İki ana bölümden ibaret olan dikdörtgen planlı yapı, ortada büyük bir avlunun etrafına dükkânların sıralanmasından oluşmaktadır. Güneydeki bölümün batı duvarı, iki metre kadar dışarı taşmış vaziyettedir. Bu nedenle bu alan, kuzey bölümden iki metre geniştir. Tarihi yapı, Darende'nin en eski çarşı merkezlerinden biri olup içerisinde 36 adet dükkân bulunmaktadır. Yapıya üç farklı kapıdan girilmektedir. İki kapı, tonozlarla dışa çıkıntı yaparak hem dükkân sayısını çoğaltmakta hem de yapıya hareketlilik kazandırmaktadır. Yapının dış duvarları muntazaman kesme taş, iç duvarları ve tonoz örtüsü moloz taş kullanılarak inşa edilmiştir. Avlunun üstü açık, dükkân üzerleri ise beşik tonozludur. 2005 tarihli Koruma Kurulu kararına istinaden restorasyonu gerçekleştirilmiştir.

6 ARAPGİR MİRLİVA AHMET PAŞA CAMİİ

Arapgir ilçesinin İsaoğlu Mahallesi'nde bulunan caminin kitabesi yerinden sökülüp, günümüze kadar ulaşamamıştır. Bu bakımdan mabedin yapım tarihi kesinlik kazanamamıştır. Bununla beraber caminin 13. yüzyılın ilk yarısında, Sancak Beyi Mirliwa Ahmet Paşa tarafından yaptırıldığı bilinmektedir. Tarihi mabet, çarşı içerisinde yer almasından dolayı halk arasında Çarşı Camisi olarak da tanınmaktadır. Cami kesme taştan yapılmış olup, dikdörtgen planlıdır. İbadet mekânı birbirlerine kemerlerle bağlanmış sekiz sütun ile üç nefe ayrılmıştır. Üzeri düz bir damla örtülüdür. İbadet mekânının çevresi, ahşap mahfillerle çevrelenmiştir. Giriş eksenindeki mihrap nişi alçı bezemelidir ve bitkisel motiflerle süslenmiştir. Minberi ağaçtan yapılmış olup, oldukça sade bir görünümde sahiptir. Caminin önündeki son cemaat yerinin yanına, batı cephesine sonraki dönemlerde kare kaideli, yuvarlak taş gövdeli ve tek şerefeli bir minare eklenmiştir. Caminin hemen yanında, 1806 yılında yapılmış Çarşı Hamamı da bulunmaktadır.

7 ARAPGİR CAFER PAŞA CAMİSİ

Arapgir ilçesinin eski yerleşim alanında, Osman Paşa Mahallesi'nde bulunan bu caminin kitabesi yerinden sökülüş ve günümüze ulaşmamıştır. Bununla beraber minare kapısı üzerindeki kitabeden 14. yüzyılda yaşamış İlhanlılardan Şeyh Hasan tarafından yaptırıldığı, 1694'te de Sancak Beyi Cafer Paşa tarafından onarıldığı öğrenilmektedir. Bu nedenle de mabede Cafer Paşa Camisi ismi verilmiştir. Cafer Paşa'nın yaptırdığı onarım öncesinde caminin, üzeri üç çapraz tonozla örtülü bir ibadet alanı ile mihrap önü mekânından meydana geldiği bilinmektedir. Onarım sırasında doğu duvarı cami içerisine alınmış ve tonozla örtülü mekânlar üçten ikiye indirilmiştir. Böylece cami kareye yakın dikdörtgen planlı şekle dönüştürülmüş, üzeri de sekiz köşeli kasağa oturan bir kubbe ile örtülmüştür. Caminin doğu duvarında giriş kapısı bulunmaktadır. Giriş kapısı sivri kemerlidir. Bunun önünde ahşap çatılı bir son cemaat yeri bulunmaktadır. Mihrap, yaprak motiflerle bezelidir. Ağaç işçiliğinin zarif örneklerini sergileyen minber üzerinde, 1694 tarihli bir onarım yazıtı bulunmaktadır. Doğru duvarına bitişik olan minarenin, ahşap basamaklarla çıkılan mukarnaslı bir kapısı vardır. Bu kapı, iç içe geçmiş kemerlerle bezenmiştir. Minarenin kaidesi ile gövdesi arasında renkli taşlar ve istiridye motifleri ile bezeli iki taş kuşak sırası bulunmaktadır. Camiyi yaptıran Şeyh Hasan'ın türbesi, Arapgir'in güneydoğusundaki Onar köyündedir.

8 ARAPGİR GÜMRÜKÇÜ OSMAN PAŞA CAMİSİ

Arapgir ilçesinin eski yerleşim alanında, Osmanpaşa Mahallesi'nde yer alan vakıf kültür eseri, Gümrükçü Osman Paşa tarafından yaptırılmıştır. Cami duvarları üzerinde 1794, 1813 ve 1814 tarihlerine ait üç ayrı kitabe göze çarpmaktadır. Cami alınlığındaki kitabede ise 1822 tarihi yazılıdır. Tek minareli, tek kubbesi olan tipik bir Osmanlı dönemi yapıtıdır. Minaresi, yapının sol cephesine bitişik konumdadır. Kare planlı camiye dış avlu kapısından girilmektedir. Caminin dış duvarlarının tümü, yontu kesme taş kullanılarak örülmüştür. Caminin yan duvarları, kalın payandalarla takviye edilmiştir. Yan duvarlarda üçer, ön ve arka duvarlarda ikişer penceresi bulunmaktadır. Caminin son cemaat yeri ise tamamen ahşaptan inşa edilmiştir. Son cemaat yerinin tavanını sekiz sütun taşır ve mekânı sekiz bölüme ayırır. Her bölüm, geometrik desenlerle tezyin edilmiştir. Ana mekâna, son cemaat yerini ortalayan bir kapıdan girilir. Asıl mekân kare olup, kubbesi oldukça yüksek tutulmuştur. Adı geçen bölümlerde zengin kalem işçiliği görülür. Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından 2004-2007 yılları arasında restore edilmiştir.

Eski Görkemine Kavuşan YUSUF ZİYA PAŞA KÜLLİYESİ

*Keban ilçesindeki
ata yadigârında,
Malatya Vakıflar Bölge
Müdürlüğüne başlatılan
restorasyon süreci
tamamlandı. 18. yüzyıl
Osmanlı kültür ve sanatını
yansıtmaya bakımından
önem taşıyan yapıdaki
duvar ve kubbe motifleri
ile kalem işi bezemeler,
kapsamlı bir çalışmayla
ortaya çıkarıldı.*

Yusuf Ziya Paşa'nın Erzurum valiliği sırasında, 1794-1798 yılları arasında yaptırdığı külliye, bir avlu etrafında cami, medrese, kütüphane, çeşme ile bunların biraz uzağında türbe, çeşme ve hamamdan meydana gelmektedir. Bu yapılardan medrese, günümüze ulaşmamıştır. Ayrıca külliye de yeri tam olarak tespit edilememekle birlikte vaktiyle bir hanın da olduğu bilinmektedir. Cami, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 1965-1966 yıllarında restore edilmiştir. Arazinin eğiminden dolayı açılmış bir avlu teras üzerinde cami ve kütüphane yer almaktadır. Avluya üç kapıyla ulaşım sağlanır. Bunlardan kuzeydoğu ve kuzeybatı yönlerinde bulunana iki kapıdan merdivenle inilerek, güneydekenden ise çıkılarak avluya

girilmektedir. Kuzeydoğudaki kapının alınlığında ve kuzeybatıdaki kapının kemeri üzerinde 1798 tarihini veren kitabeler mevcuttur.

Kesme taştan inşa edilen cami, kareye yakın bir alan üzerine oturmaktadır. Eğimli araziden dolayı açığa çıkan kible duvarı, yuvarlak kemerli iki iri payanda ile desteklenmiştir. Bu yönde alt kademede köşeler pahlanmış ve buraya birer kitabe konmuştur. Güney köşesinde üçüncü bir payanda ve bu yöndeki duvarda sivri kemerli bir çeşme vardır. Yine arazinin eğimi sebebiyle doğu yönü kapalı olan son cemaat yeri, sütunlar üzerine oturan kemerli, açıklıklı ve beş gözlüdür. Ortadaki birim saçak hizasında kademeli olarak yükseltilmiş olup içten pandantifli, dıştan sekizgen kasnaklı bir kubbeye örtülüdür. Diğer birimlerin üzeri ise içten

yelken tonozludur ve dıştan eğimli tek bir çatı altına alınmıştır.

Mihrap ekseninde yer alan cümle kapısı, silmelerden meydana gelen dikdörtgen bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Silmelerin teşkil ettiği yuvarlak kemerli alınlık, altında geçmeli taşlardan oluşan basık kemerli bir açıklığa sahiptir. Alınlıkta etrafı prizmatik üçgenlerden meydana gelen bir bordürle çevrili, 1796 tarihini veren altı beyitlik kitabe bulunmaktadır. Alınlığı oluşturan yuvarlak kemerin iki yanında ve üzerinde, kırık hatlı silmelerle yapılan bir düzenleme vardır. Merkezde "maşallah" yazısı, aralarda ise dört iri rozet ve meyve ağaçları görülmektedir. Kapı kanatlarında itinalı ajurlu maden işçiliği dikkat çekicidir. Kapının sağında, bina emini Ahmed Ağa'nın adını veren dört beyitlik

bir kitabe mevcuttur. Camide cümle kapısından başka batıdaki birimden ikinci bir kapıyla da harime ulaşılmaktadır. Cümle kapısının solunda iki, sağında bir adet sivri kemerli alınlıklı ve dikdörtgen açıklıklı pencere bulunmaktadır.

Kare planlı harim mekânı, ortada dört sütuna oturan sivri kemerlerin taşıdığı pandantiflerle geçişi sağlanan ve dıştan çokgen bir kasnağa oturan kubbeyle örtülüdür. Kurşun kaplı kubbeyi taşıyan dört sütun yine sivri kemerlerle iki yönde duvarlara bağlanmış olup kubbeli orta alan, dört yönde yelken tonozlu mekânlarla genişlemektedir. Köşelerdeki alanlar ise çapraz tonozla örtülmüştür. Kubbenin etrafında yer alan tonozlu birimler, dıştan kurşun kaplı tek çatı altında gizlenmiştir. Harim çift sıra pencereyle aydınlanmaktadır. Alt sıra pencereler sivri kemerli alınlık altında söveli, dikdörtgen açıklıklı ve demir parmaklıklardır. Taş işçiliğiyle dikkati çeken mihrap, silmelerin oluşturduğu dikdörtgen bir çerçeve içinde halat silmenin sınırlandırdığı mukarnaslı bir yaşmağa sahiptir. Yaşmağın üstünde ortada bir âlem, iki yanında uçları kıvrılmış servi motifi vardır. Kavsaranın etrafı ve üzeri, çeşitli desenlerle süslenmiştir. Üstte ve iki yanda birer kitabe mevcuttur.

Çokgen mihrap nişi kaval silmelerle üçe bölünmüş, altta bir kandil motifi işlenmiştir. Mihrabın üzerinde ise barok kıvrımların bulunduğu kalem işi bir tepelik yer almaktadır. Mermer minberde de itinalı bir işçilik görülmektedir. İki sütuna oturan ajurlu, sivri kemerli kapı açıklığı, üstte üç bölümlü ve âlemli bir tepelikle sonlanır. Tepeliğin iki yanı geometrik kompozisyonlu ve ajurludur. Ajurlu korkuluk, iki yanda yere kadar uzanmaktadır. Aynalarda silmelerin teşkil ettiği panolarda vazodan çıkan çiçekler,

servilere sarılmış asma dalları, altı ve sekiz kollu yıldızlarla değişik geometrik düzenlemeler gibi farklı motifler işlenmiştir.

Minberin rozetlerle süslü dilimli, kemerli geçiş açıklığı vardır. Dört sütun üzerine oturan köşk kısmı, ajurlu kemerlere sahiptir. Kemer köşeleri dolgulanmış olup üstte bir dizi mukarnas kuşağı bulunur. İçte, sarkıtlı bir tavan düzeni vardır. Kûlahın sekizgen kasnağında dilimli açıklıklar görülmektedir. Harimin kuzeyinde, kapının iki yanında ahşap sütunlara oturan iki mahfil mevcuttur. Sağdaki mahfile, kapının yanındaki merdivenlerle ulaşılmaktadır. Kuzeydoğu köşesinde yer alan mahfilin doğu yönünde dışarıdan ayrı bir giriş bulunmakta olup, paşa mahfili olarak düzenlendiği dikkati çekmektedir.

Harimi ve son cemaat yerini süsleyen kalem işlerinde genel hatlarıyla barok özellikler görülmektedir. Yapıdaki bütün kemerlerde iki renkli taş taklidi boyamalar vardır. Her iki yönde orta eksenindeki kemerlerde ayrıca barok desenler işlenmiştir. Diğer kemerlerde ise palmet benzeri bir dizi yer almaktadır. Mihrabın iki yanındaki pencere üstüne çifte vâv işlenmiştir. Son cemaat yeri kubbenin pandantiflerinde dilimli ve üç salbekli madalyonlar görülmektedir.

Caminin kuzeybatı köşesinde yer alan minare, kesme taştan inşa edilmiştir. Şerefe altı sarkıtlı, mukarnaslı olup korkuluk levhaları ajurludur. Yine caminin kuzeybatısında yer alan şadırvanın sekizgen haznesi mermerdendir. Üstte haznenin her yüzünde, silmelerin çevrelediği dikdörtgen aynalar vardır. Günümüzde özgünlüğünü yitiren üst örtünün vaktiyle ahşaptan içten kubbeli, dıştan ise kurşun kaplı kûahlı olduğu tahmin edilmektedir.

Avlunun kuzeybatısında bulunan

kütüphane kare planlıdır ve pandantiflerle geçişi sağlanan, dıştan sekizgen kasnaklı kubbeli bir yapıdır. İki katlı olan yapıda alt kata, doğu yönünde, iki yanında dikdörtgen açıklıklı, söveli ve demir şebekeli pencere görülen, sivri kemerli bir kapı ile ulaşılmaktadır. Bu katta, güney yönünde bir pencere ve bir niş ile kapının karşısında bir ocak mevcuttur. Üst kata çıkış, cepheye yerleştirilen ahşap dikmeli ve üzeri sundurmali merdiven ile sağlanmıştır. İçte, alt kattan farklı olarak kuzey yönünde bir pencere daha mevcuttur. Kubbe kasnağında, her yönde revzenli pencereler bulunmaktadır.

Külliyenin kuzeybatısında, 300 metre kadar uzaklıkta türbe ve çeşme inşa edilmiştir. Kesme taştan yapılan türbe kare planlı olup, üst örtüsü tamamlanmadan bırakılmıştır. Köşeleri pahlanan yapının batı yönünde, sivri kemerli açıklıklı bir kapısı vardır. Kapının üzerindeki kitabe yeri boş bırakılmıştır ve iki yanı, ikişer küçük nişle süslenmiştir. Yapıda kuzey ve güney yönünde ikişer, doğu ve batı yönünde birer sivri kemerli, alınlıklı ve dikdörtgen açıklıklı pencere görülmektedir.

Türbede Yusuf Ziya Paşa'nın iki kızının defnedildiği tahmin edilmektedir. Türbenin doğu yönünde zamanla teşekkül eden bir mezarlık vardır. Türbenin önünde, kapının solunda yapıdan ayrı olarak kesme taştan inşa edilen çeşme dikdörtgen bir hazneye sahip olup, bu haznenin güneyinde geniş sivri kemerli bir niş şeklinde düzenlenmiştir. Külliye'nin güneydoğusunda, yine 300 metre kadar uzaklıkta hamam yer almaktadır. Doğubatı doğrultusunda eğimli bir alanda yer alan yapı, tek hamam şeklinde inşa edilmiştir. Hamamın duvarlarında moloz taş, üst örtüde tuğla ve taş kullanılmıştır.

MÜHR-Ü SÜLEYMAN MOTİFİ

Caminin kubbe ve tonozlarının göbeğinde, iri hacimli "Mühr-ü Süleyman" motifi, etrafında ise salbekli şemseler mevcuttur. Ana kubbenin eteğinde hurma ve çiçek açmış ağaçlar, alternatif biçimde dizilmiştir. Pandantiflerde barok kıvrımların oluşturduğu kompozisyonların ortasındaki kare alanlar yazılıdır. Tonoz içlerinde şemseler dışında çeşitli bitkisel kompozisyonlar, pencere ve mihrap üstünde barok tepelik kompozisyonları bulunmaktadır.

Şehrin Derinlikli Vakıf Kültür Mirasını AÇIK HAVA MÜZESİNE DÖNÜŞTÜREN 8 ESER

I HARPUT ULU CAMİİ

Eski Elazığ olarak bilinen Harput'ta Nizamettin Caddesi üzerindedir. Yörede Cami-i Kebir, Cami-i Muazzam, Cami-i Azam ve Eğri Minareli Cami diye de anılmakta olup, bazı kaynaklara da bu adlarla geçmiştir. Cami, Harput Kalesi'nin kuzeybatısındaki düzlükte, kuzey-güney yönünde uzanan dikdörtgen bir oturma alanı üzerine inşa edilmiştir. Avlunun kuzey kanadında bir nişe gömülü kitabesi, Artuklu Sultanı Kara Arslan bin Davud bin Sökmen bin Artuk'a ait olup 1156-1157 yıllarını vermektedir. Beden duvarları, kaba yonu ve moloz taş örgülüdür. Hâlihazırda doğu, batı ve güney duvarlarında birer kapı bulunmaktadır. Güney cephesinin doğu köşesine yakın kapısı, söveleri ve sivri kemeri tuğla örgülü, derinliği az bir niş şeklinde düzenlenmiştir. Üç basamaklı bir merdivenle çıkılan kapı, nişin içine yerleştirilmiş kesme taş örgülü dikdörtgen bir açıklıktan ibarettir. Aynı cephenin takriben ortasında ve cepheden taşan, yarım daire planlı ve üstte yarı küresel bir kütle olarak nihayetlenen tuğla örgülü mihrap çıkması dikkati çekicidir.

Batı cephesinin kuzey kanadına yakın sivri kemerli bir niş içinde, gerisindeki tuğla minarenin kesme taş örgülü kaidesinin batı cephesi yer almaktadır. Kesme taş örgü arasında, yatay düzlemde tuğlaların farklı istiflenmesiyle oluşturulmuş geometrik kompozisyonlar yer alır. Caminin iç mekânından ve kuzey cephesine açılmış bir kapıyla çıkılan minaresi, düzgün kesme taş örgülü kare prizmal bir kaide ile muhtemelen onarımlar sırasında yapılmış moloz taş örgülü bir bilezik ve on ikigen prizmal bir pabuç üzerinde yükselen tuğladan silindirik gövdeli ve tek şerefelidir. On ikigen prizmal pabucun dikdörtgen yüzlerinin, tuğladan ve sivri kemerli sağır nişler halinde tasarlandığı ve tuğlaların farklı istiflenmesiyle oluşturulmuş geometrik kompozisyonlar içerdiği belli olmaksızın da hayli tahrip olmuşlardır. Benzer bir tespit, minare gövdesi için de yapılabilir. Gövde üzerinde tuğlaların farklı istiflenmesiyle oluşturulmuş geometrik düzenlemeler yapıldığı gibi, tuğla mozaiklerle oluşturulmuş zengin bir bezemelerin de bulunduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca minarenin şerefe, petek ve külahı sonradan ilave edilmiştir.

Caminin ibadet mekânı, güney kanadında ve doğu-batı yönünde uzanan sivri beşik tonozla örtülü iki sahın ile ortasındaki açık avlu etrafında kümelenen yarı-açık mekânlardan oluşan bir düzenlemeye sahiptir. İbadet mekânının güney kanattaki sahını, doğu-batı yönünde uzanan bir duvarla avlu ve etrafındaki yarı açık mekânlardan

yalıtılmıştır. Duvarın batı kanadında, yarım daire planlı ve istiridye kabuğu formunda kavsarasıyla alçı bir mihrap nişi bulunur. Baskı tekniğiyle oluşturulmuş geometrik bezemeli silmelerle yanlardan ve üstten kuşatılarak dikdörtgen çerçeve içine alınmış olan mihrabı, üstten iki sıralı bir mukarnas kuşağı sınırlandırır.

Caminin güney kanadını oluşturan harim bölümü, dikdörtgen planlı ve kesme taş kaideler üzerine oturan tuğla örgülü sivri kemerlerle mihraba paralel ve sivri beşik tonozla örtülü iki sahına taksim edilmiştir. Mihrap önündeki kare alan bir maksure kubbesiyle, sivri kemer gözü halinde kuzey yönüne açılan dikdörtgen alan da mihrapla aynı aks üzerinde aynalı tonozla örtülmüştür. Kible duvarındaki mihrap, yuvarlak kemerli ve yarı dairesel bir nişten ibarettir.

Kuzey-güney yönünde uzanan orta avlu, çevresi yarı açık mekânlarla çevrili merkezi bir açık alandır. Güney kanadında sivri beşik tonozla örtülü ve doğu-batı yönünde uzanan aralıksız bir sahın yer alır. Sahnın güney kanadı, dikdörtgen planlı ayaklara oturan sivri kemerlerle bir revak düzeni halinde avluyla irtibatlandırılmıştır. Avlunun batı kanadı, kuzey-güney yönünde uzanan sivri beşik tonozlarla örtülü ve kemer ayaklarıyla bölünmüş çift sıra revak tasarımı halindedir.

2 HARPUT ARAP BABA MESCİDİ VE TÜRBEŞİ

Harput'ta Alaca Mescit'in sol tarafından bir iki metre aşağı indikten sonra kayalar üzerinde küçük bir kapı görülür. Bu Arap Baba Türbesi'nin kapısıdır. Dikdörtgen şeklindeki türbe, 1279 yılında, Selçuklu döneminde yaptırılmıştır. Kitabesinde, banisi olarak Şaban'ın torunu ve Arap Şah'ın oğlu Yusuf'un adı geçmektedir. Üstü kubbeli olan mescidin minaresi kısmen yıkılmıştır. Gömüt, Selçuklu yapılarında olduğu gibi türbenin alt katında bulunmaktadır. Türbe, yerli ve yabancı turistler tarafından ilgiyle ziyaret edilmektedir. Türbede yatan zat, halk arasında Arap Baba ismiyle bilinmektedir. Kendisi hakkında kesin bilgi bulunmamakla beraber, pek çok efsanesi dilden dile dolaşmaktadır. Bunlardan en fazla anlatılanı şöyledir: Harput ve yöresine bir yıl boyunca yağmur yağmaz. Kuraklık, ardından da kıtlık kapıya dayanır. Halk perişandır. Alaca Mescit'in yakınlarındaki bir evde Selvi adlı yaşlı bir kadın, rüyasında Arap Baba'nın başı kesilip de bir dereye atılırsa yağmur yağacağını görür. Yaşlı kadın, önceleri buna pek bir anlam veremez. Ancak aynı rüyayı üç gece üst üste görünce karar verir ve bir gece Arap Baba'nın cesedinin başını gövdesinden ayırır. Kesik başı dereye atar. Gerçekten de yağmur yağmaya başlar. Ama ne yağmur... Yağmur değil, âdeti tufan. Dereler coşar, her yanı sel basar ve bir türlü dinmek binmez. Yağmuru dört gözle bekleyen insanlar, bu sefer de bu felaket karşısında muzdarip olurlar. Selvi kadın rüyasında, Arap Baba'nın kesilen başı yerine konulursa yağmurun dineceğini görür. Arar tarar bir kesik baş bulur ve onu yerine koyar. Nihayet yağmur durur. Harputlular bu olay üzerine Selvi kadının korkunç bir hastalığa yakalanarak günlerce ızdırap çektiğini, sonra da öldüğünü anlatır.

3 SULTAN DÖRDÜNCÜ MURAT CAMİİ

1635 yılında Elazığ merkeze bağlı Mollakendi beldesinde, Sultan Dördüncü Murat tarafından yaptırılmıştır. Külliye'den günümüze ulaşan cami, türbe ve hazire, bir avlu içerisinde yer almaktadır. Dikdörtgen planlı olup, tek kubbeyle örtülü kare planlı bir harim ile üç bölümlü son cemaat revakı ve tek şerefeli bir minareye sahiptir. Cami, bir ön cephe, giriş holü ve iç cemaat bölümünden oluşmaktadır. İç cemaat bölümünde kuzeyde ahşaptan üst cemaat bölümü, güneyde ise ahşap-taş senteziyle yapılmış olan minber ve mihrap vardır. Dışta, batı duvarına bitişik minaresi bulunmaktadır. Caminin batısında yer alan Ahmedî Peykeri Türbesi ile Hüseyin Paşa isminin yazılı olduğu sarıklı bir mezar taşı, anıtsal kültür varlıkları olarak tescil edilmiştir. Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından yapılan açıklamaya göre caminin 2020 yılı onarım işinin yer teslim tarihi 7 Nisan 2020, iş bitirme tarihi 1 Mart 2018 ve süre uzatmalı iş bitirme tarihi 27 Ağustos 2021 olarak belirlenmiştir.

4 ELAZIĞ İZZET PAŞA CAMİİ

Şehrin çarşı merkezindeki vakıf kültür eseri, 1866 yılında, dönemin valisi Hacı Ahmet İzzet Paşa tarafından yeri satın alınarak kerpiçten yaptırılmıştır. İzzet Paşa Camii'ni Yaptırma ve Yaşatma Derneği'nin gayretleriyle çökmek üzere olan yapı yıktırılarak, 1967 yılında aynı yerde bugünkü mabedin inşasına başlanmıştır. 1972 yılında ibadete açılan cami, 44x28,5 metre ölçülerinde olup Osmanlı mimari tarzında, çift minareli ve çift şerefelidir. Türkiye'de ilk asansörlü minareye sahip cami unvanına sahip olan mabedin 20 metre çapında ana kubbesi, 25 adet de küçük kubbesi vardır. Minare yüksekliği, toprak seviyesinden itibaren 55 metredir. Dış duvarları körpe yontma taşıyla kaplıdır. Zemin katında Kuyumcular Çarşısı adıyla bilinen, çok sayıda kuyumcu dükkânının ve çalışma ofisinin yer aldığı pasajlar bulunmaktadır. Mimarisi, iç mekânlarının ferahlığı, merkezi konumu ve zemin katında bulunan Kuyumcular Çarşısı nedeniyle Elazığ halkının ibadet haricinde de uğrak yerleri arasında alır.

5 AĞIN ULU CAMİİ

Ağın ilçesinin Müderris Hüseyin Efendi Mahallesi'ndeki İslam mabedi, minaresinin giriş kapısının üzerinde yer alan kitabeye göre 1764-1765 yıllarında Hacı Osman Ağa tarafından yaptırılmıştır. Caminin kuzey cephesine bitişik olan son cemaat yerine, doğu cephede yer alan basık kemerli bir kapıdan girilmektedir. Eskiden düz toprak damlı olan son cemaat yerinin yan duvarları yükseltilmiş ve Marsilya tipi kiremitlerle kaplanarak ahşap çatı ile örtülmüştür. Son cemaat yeri, kuzey cephede, üst kısımda yer alan kemerli dört pencere ile aydınlanmaktadır.

Son cemaat yerinden kemerli bir kapı ile harim kısmına geçilmektedir. Kapının kemer ve lentoları, yönü taşı kullanılarak yapılmıştır. Giriş kapısının solundaki bir kapıdan üst kat olarak düzenlemiş kısma çıkılır. Buradan, kuzeyde iki ağaç ayak üzerine oturan ahşap mahfil katına geçiş sağlanmıştır. Duvarlar moloz taş örgülü, içten ve dıştan sıvalıdır. Harimin üzeri, ortada iki ağaç direğe oturtulmuş kirişlerle taşınan tavanla örtülüdür. Yan duvarlarda aynı zamanda payanda görevi de gören ayaklar, yukarıda kirişleri taşımaktadır. Harim, doğu ve batı ve cephelerde alt ve üstte üçer, güney cephede alt ve üstte dörder pencere ile aydınlanmaktadır. Pencereler yuvarlak kemerlidir. Mihrap sonradan çini kaplanmıştır. Ahşap minberin sanatsal özelliği bulunmamaktadır.

Caminin minaresi, son cemaat yerinin batı cephesine bitişiktir. Minare yonu taşından yapılmış olup, kare kaideli ve silindirik gövdelidir. Pabuçluk kısmı pahlı, şerefe altı düz silmelidir. Şerefe korkuluğu betondandır. Kûlah taş kaplıdır. Kapısı, son cemaat yerinin içerisine açılmaktadır.

6 PALU ULU CAMİİ

Eski Palu'nun Çarşıbaşı Mahallesi'ndedir. Kitabesine göre 1852 yılında inşa edildiği anlaşılmaktadır. Halk arasında Kırklar Camii olarak da adlandırılan dikdörtgen planlı mabedin üst kısmı kubbesiz ve düz dam şeklindedir. Yapının ana aksamı, moloz taş kullanılarak inşa edilmiştir. Batı ve güney kısımlarından olmak üzere iki

giriş yeri vardır. Ana giriş batıda, ikinci giriş ise güneydedir. Minaresi kare planlı olup, yuvarlak gövdeye geçiş kemerler sağlamaktadır. Dairesel yapı kemerinin inşasında siyah beyaz kesme taş kullanılmıştır. Batı girişindeki avluda bir şadırvan bulunmaktadır. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen restorasyon çalışmaları, 2014 yılında başlatılmıştır.

7 PALU CİMŞİTBAY CAMİİ VE TÜRBESİ

Palu Kalesi'ne yaklaşık 700 metre uzaklıkta yer alan cami, halk arasında anlatılan rivayete göre surlardan atılan bir okun düştüğü yere yapılmıştır. Palu'nun Osmanlı topraklarına katılmasında büyük rolü olan Cemşit Bey'in 16. yüzyılda kendi adına yaptırdığı külliye içindeki camiye, etrafı taş duvarla çevrili bir bahçeden girilmektedir. Siyah kesme taş kullanılarak tipik Osmanlı mimarisi tarzında inşa edilmiş caminin mermer giriş kapısı kemerlidir. Bu kapının yanında, yazıları ters biçimde konmuş bir kitabe dikkat çekmektedir. Mihrabı beyaz kesme taştan yapılmış olan mabedin iç mekânı, küçüklü büyüklü 16 pencere ile aydınlatılmaktadır. Camiye bitişik olan kubbeli, iki kapılı türbenin içinde, biri Yavuz Sultan Selim'in sipahi beylerinden Palu Beyi Cemşit Bey'e ait olmak üzere toplam sekiz mezar bulunmaktadır. Ağaçlıklı bir teras üzerine inşa edilen vakıf kültür eseri, panoramik dağ manzaralarıyla da göz doldurmaktadır.

8 SIVRICE DEDEYOLU CAMİİ VE ÇEŞMESİ

Elazığ'ın güneybatısındaki Sivrice ilçesine bağlı Dedeyolu köyünde bulunan cami ve hemen yanı başında yer alan çeşme, Osmanlı mimarisine özgü örneklerdendir. Taş malzeme kullanılarak sade bir niş şeklinde tasarlanmış olan mihrabın üzerinde çift kitabe dikkat çekmektedir. Soldaki kitabeden yapının 1793 tarihinde inşa edildiği anlaşılmaktadır. Osman isimli bir hattatın yazdığı ikinci kitabeye göre ise mabedin 1898 yılında onarımdan geçirildiği bilgisine ulaşılmaktadır. Kuzey-güney doğrultulu, uzunlamasına dikdörtgen planlı caminin kuzeyinde son cemaat yeri yer almaktadır. Mihraba paralel üç sıra kemer dizisi, harimi iki sahına ayırmaktadır. Minaresi yeni olan caminin payeleri, kemerleri, kapı söveleri ve mihrabı, düzgün kesme taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Yuvarlak kemerli eyvan şeklinde tasarlanmış çeşmenin kitabesi olmadığı için tam olarak tarihlendirilememektedir. Fakat muhtemelen, caminin 19. yüzyıldaki onarımı sırasında yapılmış olmalıdır. Çeşme bünyesinde kaş kemerli iki adet niş yer almaktadır. Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından yapılan açıklamaya göre caminin onarım işinin yer teslim tarihi 28 Aralık 2015, iş bitirme tarihi 30 Eylül 2019 ve süre uzatmalı iş bitirme tarihi 27 Ağustos 2021 olarak belirtilmiştir.

BEŞİ BİR ŞEHİRDE ECDAT EMANETLERİ

İ ÇEMİŞGEZEK SÜLEYMANİYE CAMİİ

İlçedeki tarihî eserler arasında en büyük yapı olan cami, mimari açıdan Selçuklu tarzını yansıtmaktadır. Ancak plan, malzeme ve teknik özellikleri itibarıyla değerlendirildiği takdirde Büyük Selçuklularla başlayan ve Artuklularla devam eden bölgesel mimari tarzın karakteristik özelliklerine sahiptir. 1514 tarihindeki Çaldıran Savaşı'ndan sonra Yavuz Sultan Selim tarafından Pir Hüseyin Bey'e verilen Çemişgezek'te yapılaşmanın ve Türkmen Beylerinin etkinliğinin arttığı bir dönemde, bir diğer ifade ile 14. ve 15. yüzyıllarda inşa edilmiş olduğu düşünülmektedir. Caminin yapım tarihini veren herhangi bir kitabe bulunmadığı gibi tarihi kaynaklarda da yapı hakkında bilgi çok azdır. Kesme taş ve moloz taş kullanılarak dikdörtgen planlı olarak inşa edilen çatı örtülü mabet, 18. yüzyılda âdetâ yeniden yapılcasına kapsamlı bir onarımdan geçirilmiştir. Caminin kapısı, orijinali hali korunarak günümüze kadar ulaşmıştır. Caminin tek şerefeli ve oldukça geniş çaplı olan minaresi, tek parça tuğladan inşa edilmiş olup oldukça dikkat çekicidir. Arazinin yapısından dolayı birkaç basamak inilerek ana mekâna varılır. İbadet mekânında dikkati çeken bir özellik görülmemektedir.

2 ÇEMİŞGEZEK YELMANİYE CAMİİ

Çemişgezek ilçe merkezine bağlı Tepebaşı (Medrese) Mahallesi'nde, yöreye hâkim bir tepe üzerinde kurulan caminin, Timur zamanında Emir Taceddin Yelman bin Keykubat bin Halit el-Kürdi tarafından 1398-1406 tarihleri arasında medrese olarak yaptırıldığı sanılmaktadır. Sonradan cami olarak kullanıldığından Medrese Camii diye de bilinir. Varlığı boyunca belli aralıklarla onarım ve değişiklik yapıldığı anlaşılan caminin çevresinde bazı ek yapıların izleri bulunmaktadır. Güney kısmında uzanan temel kalıntıları, caminin bir yapılar topluluğu içinde kaldığını göstermektedir. Güneydeki ana bölüm, öğretimin yapıldığı medrese, kuzeydeki bölüm ise öğrenci odaları, aşhane ve imaret gibi mekânlardır. Eğimli bir alanda kesme taştan yapılan caminin batı cephesindeki eyvan biçimindeki taç kapısı, özgünlüğünü koruyabilmiş tek bölümdür. Özenli taş işçiliği ve boyutlarıyla anıtsal bir görünümü olan giriş, geometrik bezemeli kuşaklarla çevrilidir. Giriş kapısının iki yanındaki sekizgen, geometrik bezekli sütunlar, kapının açılmasıyla kendi ekseninde dönmektedir. Cami tek kubbeli olup, minaresi yoktur. Mihrabın etrafı yeşil çinilerle süslüdür. Çini ile taşın bir arada kullanıldığı göz alıcı mihrabın yanındaki minber, sade bir anlayışla inşa edilmiştir. Cami, Selçuklu ve Osmanlı mimari tarzları arasında bir geçiş yapısı niteliğinde olup, bu özelliği ile dikkatleri üzerine çekmektedir.

3 PERTEK SALİH BEY CAMİİ

Pertek'in kuzeyindeki Sağman köyünde, ilçe merkezine 20 kilometre mesafede bulunan caminin 1555'te Salih Bey adında hayırsever bir zat tarafından yaptırıldığı tahmin edilmektedir. Kare planlı cami, üç gözlü bir son cemaat yeri ve minareden ibarettir. İnşasından çok sonra yakınında yer alan medrese ve türbe gibi çeşitli mekânların eklenmesiyle bir külliyeye dönüştürülmüştür. Renkli taşlardan yapılmış taç kapıdan kubbeli ana mekâna girilir. Sekizgen kasnağa oturan kubbenin üstü taştandır. Batı duvarı üzerinde yer alan tek şerefeli ve silindirik gövdeli minareye cami dışından çıkılmaktadır. Bitişindeki altıgen planlı türbe, renkli taşlardan oluşan kuşaklarla bezelidir. Tarihte birçok kez onarımdan geçirilen caminin giriş cephesindeki mermer ve somaki taşından yapılmış sütunlar, günümüzde yerinde mevcut değildir. Giriş kapısındaki oyma işçiliği, son derece özenli ve dikkat çekicidir. Camiye bitişik konumdaki sebil, tek parça mermerden yapılmış olup üzerinde 30'dan fazla çeşme bulunmaktadır. Harimin batısında yer alan türbe, sekizgen gövdeli ve piramidal külahlıdır. Türbe içerisinde iki adet mezar yer almaktadır. Bunlarda bir tanesi, caminin banisi Salih Bey'e aittir. Diğerinin ise kime ait olduğu tespit edilememiştir. Son cemaat yerinin sağlı sollu iki yanında, hücreler şeklinde mimari bir detay yer almaktadır. Tarihi mabedin dikkat çekici unsurları arasında yer alan minber ve mihrap, mermerden yapılmıştır. Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından yapılan açıklamaya göre caminin 2020 yılı onarım işinin yer teslim tarihi 1 Eylül 2020 ve iş bitirme tarihi 29 Ocak 2021 olarak kayıtlara geçmiştir.

4 MAZGIRT ELTİ HATUN CAMİİ VE TÜRBEŞİ

Türklerin İslami devirde kurdukları en büyük medeniyetlerden biri olan Anadolu Selçuklu Devleti'nin hükümdarı İkinci Kılıçaslan'ın oğlu On Birinci Süleyman Şah'ın torunu Elti Hatun tarafından yaptırılmıştır. Dikdörtgen planlı harim kısmının üzeri, orijinalinde toprak damlıdır. İç kısımda mihraba paralel iki sıra halinde ikişer paye mevcuttur. Bu payeler, harim kısmını üç sahna ayırmaktadır. Burada sahından kastedilen mimari unsur, İslam mimarisinde etrafı duvar veya revaklarla çevrili avludur. Caminin pencere kemerleri tuğladan yapılmıştır. Kasten dışarı taşırılan mihrap, dönemin taş işçiliğinin detaylarını sergilemektedir. Mihrap nişi istirdiyeli olup, portal derin olmayan bir niş halindedir. Niş kemeri sivri, iç kemer ise yuvarlaktır. İç kapı nişi stalaktit (sarkıt) biçimindedir.

Tarihi mabedin kuzeybatı köşesinde, sonradan yapılmış ikinci bir kapısı vardır. Camiye bitişik olan kesme taştan yapılmış çeşmesinin nişi, sarkıt formundadır. Caminin güneybatı köşesine 1952 yılında bir minare eklenmiştir. Caminin orijinal örtüsü, kurşun kaplı kırma çatı ile yapılmıştır. Genel olarak sade bir görünüme sahip olan vakıf kültür eserinde süsleme detayları, sadece doğu cephede yer alan taç kapıda görülür. İç içe kademelenmiş yuvarlak kemerler ve en dıştaki kemerin profilli bingisi ve mukarnas kavsara, camide görülen yegâne süsleme unsurlarıdır.

Caminin kitabesi kapı üzerinde olup metni şu şekildedir: "Din ve dünya kerimesi Süleyman Şah'ın torunu Elti Hatun, bu caminin yapımını emretti."

Bir diğer kitabe, caminin kuzey tarafında bulunan çeşmeye aittir. Bu kitabe de şu ifadeler yer almaktadır: "Bu çeşme, rahmet ve yağmur olsun, dolup taşsın diye Kerimetu'd-din tarafından yaptırılmıştır. Bütün mahlukat ona teşekkür etsin. Semanın Rabb'i, ona ecir versin." Çeşme ve cami kitabelerinde Elti Hatun için "Kerimetu'd-din" sıfatı kullanılmıştır. Cami kitabesine göre mabedin 1252 yılında inşa edildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda Süleyman Şah isimli şahsın Selçuklu Hükümdarı İkinci Kılıçaslan'ın oğlu Süleyman Şah olması kuvvetle muhtemeldir. Caminin Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan'ın kız kardeşi Elti Hatun tarafından yaptırılmış olduğu söylenmekteyse de bu bilginin doğru olmadığı aşîkârdır. Zira Uzun Hasan'ın yaşadığı yıllar (1425-1478) ile caminin yapılış tarihi arasında yaklaşık 200 yıllık fark vardır.

5 MAZGIRT AKPAZAR PERİ CAMİİ

Mazgirt ilçesinin Akpazar beldesinde yer alan cami, kareye yakın dikdörtgen planlı bir yapıya sahiptir. Silindirik gövdeli ve tek şerefeli bir minaresi bulunan caminin son cemaat yerine girişi, güneybatı yönündedir. Caminin batı tarafında inşa edilen hazirede, mabedi yaptıran Osman Ağa ve yakınlarının mezarları bulunmaktadır. Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından yapılan açıklamaya göre caminin onarım işinin yer teslim tarihi 17 Ağustos 2018, iş bitirme tarihi 1 Ağustos 2019 ve süre uzatmalı iş bitirme tarihi 31 Temmuz 2021 olarak belirlenmiştir.

Vakıf Kurumunun İslam Dünyasındaki Kökleri

İslam medeniyetinde önemli bir hayır müessesesi olan vakıf, 8. yüzyıldan günümüze İslam ülkelerinin sosyoekonomik hayatında etkili olmuştur. Kur'an-ı Kerim'de bu kurumunun doğuşuna vesile olan kavramlar mevcuttur ve bunlar vakıf literatüründe yer almaktadır.

Vakfın temelinde insanlığa karşı şahsi ve vicdani sorumluluk hissi, iyilik, şefkat, yardımlaşma, dayanışma duygusu ve bu değerleri kendisine ilke edinmiş kişinin hür iradesi yatar. İslam dünyasının her yanında bulunan camiler, medreseler, tekkeler, zaviyeler, kütüphaneler, misafirhaneler, hastaneler, çeşmeler, hamamlar, köprüler, kervansaraylar ve benzeri eserler, sundukları hizmetlerle birlikte hayrat kavramının tezahürleridir. Bu eserlerin en gelişmiş örnekleri bir araya gelip bütünleşerek İslam şehirlerine görünüm, estetik ve işlevsellik açısından damgasını vurmuştur.

Hayratın sürdürülebilirliği, onun düzenli biçimde işlenmesini sağlayan gelir kaynaklarına bağlıdır. Bunlara, “asl-ı vakf” yahut “akar” (çoğulu akarât) deniliyordu. Vakıf kelimesi, aslında hukuki bir akdi ifade etmekle birlikte zamanla akar ve hayratı belirtmek için de kullanılmış, hatta onların yerini almıştır. Akar/akarât kurumun vasıtasını, hayrat gayesini, vakıf ise kuruma hayatıyet kazandıran hukuki işlemi ifade ediyordu. Burada hayrat, akarât ve vakıf kavramlarından oluşan bir sistem söz konusudur. Bu sistem, bir kişinin kazanıp elde ettiği mülkü ya da akarını hür iradesiyle insanların ihtiyacını gidermek üzere hayra tahsis etmesi ve bunlar arasındaki ilişkileri bir akitle hukuki statüye bağlamasından ibarettir. Hukuki akdin vakıf kelimesiyle tanımlanması, bu işlemle kişinin tahsis ettiği mal varlığının belirlediği amaç dışında kullanılmaması için satış, hibe ve benzeri hukuki işlemlerden alıkoymayı, böylece kuruma süreklilik kazandırmayı istemesinden kaynaklanmaktadır.

19. yüzyılda İslam ülkelerini işgal eden Batılılar, sömürgeleştirme hareketlerine engel olarak gördükleri vakıf müessesesine karşı tavır almışlardır. Bunun sonucunda vakıflar Cezayir'den Hindistan'a kadar, giderek iktisadi refaha ve sosyal gelişmeye engel telakki edilmeye başlanmıştır. Bir asrı aşan süre vakıfların tasfiyesi, mallarının alınıp satılır duruma gelmesi ve işgalcilerin eline geçmesi için hukuki çareler aranması, yeni yasalar çıkarılması ve bunların uygulanması mücadelesiyle geçmiştir. Fakat “istibdâl” ve “irsâd” denen hukuki mekanizmalar sayesinde vakıf

taşınmaz mallarının dondurulmadığı, ekonominin tamamlayıcı bir parçası halinde el değiştirdiği görülmüştür. İslam vakıflarının 8. yüzyıldan itibaren bir oluşum süreci içinde ferdin, ailenin, toplumun ve devletin ihtiyaçlarına cevap verebilen esnek, fakat istikrarlı bir sistem durumuna geldiği anlaşılmıştır. Bu sisteme, amacını ifade eden hayrat kelimesinden hareketle “hayrat sistemi” adı verilmesinin daha uygun olduğu düşünülmüştür.

Aslında vakıf sistemi, İslam coğrafyasının her yerinde bulunuyordu ve toplumun bütün kesimleri, -Müslüman, Hristiyan ya da Yahudiler de dahil tüm topluluklar- tarafından kullanılıyordu. Bu kurumlar son derece işlevsel olup, kurumsal temel bir sistemin müstakil unsurları şeklinde işleyen ve merkezi yönetimlerin asırlar boyunca az çok denetlemeye çalıştığı bir yapıya sahipti. Bireylerin, grupların ya da devletin ihtiyaçlarına uyum sağlama kabiliyetleri vardı. Hukuki dayanakları ve uyum yetenekleri sayesinde onca tarihsel çalkantıya

rağmen önemli bir bölümü 20. yüzyıla, hatta günümüze kadar uzanan ömürlere sahip olmuştur. İslam ülkelerinde birbirinin yerine geçen devletler, zaman zaman vakıf hazinelerine el atmak istemişlerse de genelde hep koruyucu tavrı içinde bulunmuşlar, vakıfların sürekliliğini desteklemişlerdir. Vakıflar, işlevlerini aynı anda dinî, içtimai, kültürel ve manevi şebekeler halinde finanse ederek gerçekleştirmiştir. Burada vakfın ilgili tarafları arasındaki ekonomik bağ önemli rol oynamış, İslam medeniyetinin ortaya koyduğu birçok değerini ifadesini bulduğu bir altyapıya kavuşmuştur.

İslam’ın erken dönemlerde dinî ve hayır odaklı müesseseler ortaya çıkmıştır. İslam’ın ilk devirlerinde bazı dinî yapılar, devlet hazinesi tarafından inşa ediliyordu. Esasen Müslümanların ibadetleri için mescit ya da cami yapmak, onu Allah mülkiyetine vakfetmek demektir. Bunların bakımı ve cemaatin ihtiyaçları da bağışlarla karşılanıyordu. Bu gelenek, İslam’ın yayıldığı ülkelerde uzun süre devam

etmiştir. Vakıf kurumu zamanla tam anlamıyla teşekkül etmiş ve İslam coğrafyasını hayır kurumlarıyla donatmıştır. Bu kurumların gelişmesi sonucu ortaya çıkan imaret/hayrat siteleriyle şehirlerin teşekkülüne katkıda bulunmuşlardır. İmaret adı verilen bu şehirleşme ve kamu hizmetleri mekanizması, vakfın amacının en mükemmel tezahürleridir.

İmaret, “bir ülkeyi imar etme” anlamına geldiğinden fiziksel anlamda uygun bir kavram olarak düşünülebilir. Ancak vakıflar yoluyla bunların dışında ve ötesinde çok farklı alanlarda insanlara maddi ve manevi hizmetler sunulmuştur. Mağrip bilgini, kâşif ve seyyah İbn-i Battuta el yazmalarında, vakıfların hizmet alanları arasında hacca gidemeyenleri hacca göndermek, fakir aile kızlarının çeyizlerini satın almak, esirleri hürriyete kavuşturmak, seyyahlara yiyecek ve giyecek temin etmek, ülkelerine dönebilmelerini sağlamak, sokakları düzenlemek, kaldırımları yapmak gibi faaliyetlerden bahsetmektedir.

Diğer yandan vakıfların amaçlarının sürekli çeşitlendiği görülmektedir. Çünkü vakfın en üstünü, insanların en çok ihtiyaç duyduğu alanlarda hizmet verenlerdir. Bu ihtiyaçlar, bölgeden bölgeye ve zamana göre değişmiştir. Bundan dolayı vakıf olgusunu bütünlüğü içinde anlamlandırabilecek en iyi tanımlama hayrat sistemidir. Özellikle Osmanlı dönemine ait vakıflarla ilgili belgelerde Türklerin hayrat kavramını bilinçli bir şekilde kullandıkları, bunu devletin ve toplumun bir sistemi halinde işlettikleri görülmektedir. Neticede hayratın bütün İslam dünyasında toplumsal bir ruh haline geldiği söylenebilir. Vakıfların hem dinî ve felsefi temelini hem de uygulama biçimini açıklayan bu sistem, sayısız insanın derdine derman olmuştur.

Özetle hayrat düşüncesi ve eylemi, özellikle Müslüman Türk medeniyetinin mayasını oluşturur. Herkese gücü yettiğince iyilik yapma anlayışına dayanan bu yardımlaşma felsefesini Türk filozofu Farabi, 9. yüzyılın ilk yarısında “el-Medinetü’l-fâzıla” adlı meşhur eserinde tasarlayıp kurgulamıştır. Bu perspektifin izdüşümleri bugün de varlığını sürdürmektedir.

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı'nın kuruluş amacı ve yardımlaşmaya verdiği desteklerden bahseder misiniz?

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı, 18 Şubat 1986 tarihinde, Darende Noterliğince düzenlenen 449 yevmiye numaralı senetle kurulmuş, Darende Asliye Hukuk Hâkimliğince vakıf senedinin tesciline karar verilmiştir. Hayatı boyunca kendini insanlığa hizmete vakfedip, gerçek manada tasavvufun insanlığa hizmet etmek olduğunu örnek ahlakıyla sergilemiş olan Osman Hulûsi Efendi, başkanlığını yaptığı çok sayıda derneğin faaliyetlerini bu vakıf çatısı altında toplamıştır. Osman Hulûsi Efendi'nin:

"Âlemi sen kendinin kölesi kulu sanma, Sen Hak için âlemin kölesi ol kulu ol... Garazsız hem ivazsız hizmet et her canlıya, Kimsesizin düşkünün ayağı ol, eli ol..."

nasihatini kendisine düstur edinen Hulûsi Efendi Vakfı'nın genel merkezi, Somuncu Baba diyarı, Malatya'nın Darende ilçesindedir. Ülkemiz genelinde yer alan temsilcilikleri ile milletimize ve memleketimize yaptığı hizmetler nedeniyle 2007 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile vergi muafiyeti hakkı elde etmiş, "kamu yararına çalışan vakıf" statüsü kazanmıştır. Vakıf kurucusu Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi'nin 1990 yılında vefatından sonra Vakıf Mütevelli Heyeti Başkanlığı'nı, Osman Hulûsi Efendi'nin mahdumu ve halefi Hamid Hamidettin Ateş Efendi yürütmektedir. Şeyh Hâmid-i Veli (Somuncu Baba) Hazretleri'nin 14. yüzyılda yaşatmış olduğu hizmet anlayışını devam ettirme kararlılığındaki vakfımızın amacı ise Türkiye'nin ilmi, kültürel, sosyal ve ekonomik gelişmesine yardımcı olmak, bilgili ve aydın gençlerin yetişmesine maddeten ve manen katkıda bulunmaktır.

Vakfımızın diğer amaçları arasında şu unsurları sayabiliriz: Eğitim, öğretim, sağlık, sosyal, kültür ve dinî alanlarda yasaların öngördüğü ölçülerde tesisler kurmak, kurulmuş olanları desteklemek. Tarihî ve kültürel değerlere haiz eski eserler ile doğal çevreyi korumak, yaşatmak, ihya ve imar etmek; bu suretle iç ve dış turizm ile gelecek nesillerin hizmetine sunmak. İnsanlar arasında sosyal ve ekonomik yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak, bu amaçlara yönelik faaliyetlerde bulunmak. Millî, manevî, tarihî ve kültürel değerleri araştırmak, geliştirmek, korumak, yaşatmak, değerlendirmek, yaymak, tanıtmak ve bu suretle millî ve manevî değerlerimizin bütünlüğünün güçlenmesine katkıda bulunmak...

Vakıf olarak hangi alanlarda faaliyet göstermektedirsiniz?

Vakfımız; imar ve ihya faaliyetleri, eğitim faaliyetleri, kültürel faaliyetler, sosyal

Amacımız Ecdat Yadiğârı Kültürümüzü Yaşatmak

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı'nın kurulduğu günden bugüne Malatya için neler yaptığını konuştuk. Vakıf yetkilileri, "Amacımız, ecdadımızdan bizlere kalan vakıf kültürünü günümüzde aynı şekliyle devam ettirmektir," dedi.

faaliyetler, vakıf geleneği faaliyetleri, tanıtım faaliyetleri, temsilcilik faaliyetleri, çevre faaliyetleri ve sağlık faaliyetleri alanlarında hizmet vermektedir. Vakfımız, tarihî ve kültürel değerlerimizi yaşatmak, gelecek nesillere yaşanabilir mekânlar bırakmak için restorasyon, imar, ihya ve inşaa faaliyetlerine önem vermektedir. Restore edilen veya inşa edilen mekânların gelecek kuşaklara aktarılması için; temizlik, güvenlik, çevre düzenleme ve bakım-onarım gibi ihtiyaçları da vakfımız tarafından karşılanmaktadır. Vakıf medeniyetimizin gerektirdikleri hususunda hassas bir şekilde çalışan vakfımız, sosyal alanda ihtiyaç sahiplerinin elinden tutarak insanların dertlerine derman olacak çalışmalar yapmaktadır. "Her canlıya hizmet" düsturu ile yola çıkan vakfımız, bu geleneğin bir parçası olduğunu yaptığı hizmetlerle göstermektedir. Vakfımız, kültürel ve tarihî unsurlarla ilgilenmesinin yanında, doğal güzelliklerin ön plana çıkarılması, çevre düzenlemeleriyle atıl alanların insanların kullanımına açılması gibi birçok faaliyete de önyak olmaktadır.

Vakıf olarak kaç öğrenciye burs imkânı veriyorsunuz?

Türkiye'nin ilmi, kültürel, sosyal ve ekonomik gelişmesine yardımcı olan vakfımız; bilgili ve aydın gençlerin yetişmesine maddeten ve manen katkıda bulunmaktadır. Kurulduğu günden bugüne çeşitli eğitim düzeylerinde binlerce öğrenciye

eğitim, öğretim ve barınma bursları veren vakfımız, vatanına ve milletine bağlı genç nesillerin yetişmesine öncülük etmektedir. Vakfımızın kuruluşundan sonra ise ülkemiz genelindeki gönül dostlarımızın özverili çalışmaları ve destekleri ile burs faaliyetlerine başlanmış, yıllardır binlerce öğrencimize burs yardımları yapılmıştır. Gençlerimizin ilim tahsili yaparken kaliteli bir eğitim de alabilmeleri için ülke çapındaki gönüllülerimizle var gücümüzle çalışmakta; gelecek nesillerin hayat kalitesini artırmak ve ülkemize güzel hizmetler yapmalarını sağlamak maksadıyla her öğrenim kademesinde okuyan öğrencilerimize burslar verilmektedir.

Malatya ilimizin köklü vakıflarından birisi olarak yaşanan 6 Şubat depremlerinde vatandaşlar ve diğer canlılar için (sokak hayvanları) ne gibi hayır ve hasenatta bulunabildiniz?

Depremin olduğu ilk günden itibaren ülke genelindeki temsilcilikleriyle birlikte organize olan vakfımız, deprem bölgelerine yardımların toplanması, ulaştırılması ve dağıtımında aktif görev almış; tüm imkânları ile deprem bölgesinde bulunmuş, insanlarımızın derdine derman olup yaralarını sarmıştır. Malatya başta olmak üzere Akçadağ, Elbistan, Afşin, Kahramanmaraş, Hatay ve depremden etkilenen tüm yerlerde gıdadan barınmaya, hijyen ürünlerinden ısınmaya kadar birçok yardım, personelimiz ve gönüllülerimiz vasıtasıyla depremedelere ulaştırılmıştır.

Yapılan yardımlar ile ilgili birkaç örnek ile hizmetlerimizi izah edelim. Deprem en fazla hissedildiği merkezlerden olan Malatya ve Akçadağ'ın Darende'ye yakınlığı sebebiyle ilk yardımlarımızı bu bölgelere ulaştırdık. Vakfımız, Malatya'ya ilk günlerde ihtiyaç duyulan gıda, soba ve yakacak yardımlarını vatandaşlarımıza ulaştırmıştır. İkinci depremin merkez üssü olan Elbistan'a yardım elini uzatan vakfımız, ülkemiz genelinden temsilciliklerimizin gönderdiği yardım tırları aracılığı ile Elbistan'a konteyner, kömür, soba, ekmek, su, kıyafet ve ısıtıcı yardımları gerçekleştirmiştir. Vakfımız tarafından yapılan binalarımız depremde hiçbir zarar görmediği için devletimizin hizmetine sunulmuştur. Özellikle Elbistan sosyal tesisimiz, tüm katlarıyla Kahramanmaraş Valiliğimizin hizmetine verilmiştir. Deprem sürecinde tüm resmi işler buradan takip edilirken, başka şehirlerden görevli gelen misafirler burada barındırılmış ve ihtiyaçları karşılanmıştır. Afşin merkezi ve kırsal mahallerini tek tek ziyaret eden vakfımız, elimizdeki yardımları ulaştırmanın yanı sıra; bölgenin ihtiyaçlarını da tespit ederek bu ihtiyaçlara göre yardımların toplanmasını organize etmiştir. Ayrıca bölgede arama kurtarma yapan ekiplere yemek ve su ikramı yaparak çalışmalara destek verilmiştir.

Depremi çok yakından hisseden Kahramanmaraş'ta, elektriğin olmadığı ilk günlerde tüplü ısıtıcı, ocak ve gıda yardımları ulaştıran vakfımız, sonraki günlerde bölgenin ihtiyaçlarına göre battaniye, kuru gıda, bebek bezi, bebek maması, kışlık kıyafet, çorap, ayakkabı, konteyner vb. malzemeleri, ülkemizin diğer bölgelerinden temin ederek yardım tırları vasıtasıyla bölgeye ulaştırmıştır. Deprem hasar verdiği kentlerden olan Hatay'da vakıf gönüllülerimiz aracılığı ile arama kurtarma çalışmalarına destek verilmiştir. Vakıf gönüllülerimizden elektrikçi, tesisat ustası, vinç operatörü vb. arama kurtarma çalışmalarına destek verebilecek

gönüllülerimiz bölgeye yönlendirilmiştir. Vakfımız tarafından battaniye, kışlık kıyafet, çorap, içlik, ısıtıcı, kefen, bebek maması, bebek bezi, eşofman, su, iç çamaşırı, gıda ürünleri vb. ihtiyaç malzemelerinin bulunduğu yardım tırı hazırlanarak Hatay bölgesine gönderilmiş, vakıf gönüllülerimiz aracılığı ile dağıtımları gerçekleştirilmiştir.

Vakfımız, "her canlıya hizmet" anlayışını devam ettirmiş, deprem döneminde sokak hayvanlarının barınma ve gıda ihtiyaçları vakıf personelimiz ve gönüllülerimiz tarafından karşılanmaya çalışılmıştır. Vakıf başkanımızın talimatları ile Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri'nden yadigar kalan balıkların bakımının yanı sıra, külliye çevresinde ve civarında kedi, köpek, kaz, kuğu, ördek, yaban güvercini, kumru, sincap gibi hayvanların doğal koşullarda yetişmesi ve yaşamlarını devam ettirmesi için çalışmalar yapılmıştır. Soğuktan yem bulamayan hayvanlar için belirli alanlara yem ve yiyecek bırakılmış, soğuktan etkilenebilecek hayvanlar barınaklara alınmıştır.

Binlerce yıllık vakıf kültürü hakkında duygu ve düşüncelerinizi anlatabilir misiniz?

Vakıf, Allah'ın mülkünün insan eliyle ihsanıdır. Fakirlere, yetimlere, yolda kalmışlara, ihtiyaç sahiplerine, tüm insanlığa uzanan eldir. Vakıflar, tüm canlılara hizmeti esas alır; bu doğrultuda tüm coğrafyalara çok yönlü hizmet taşır; hanlar, hamamlar, yollar, camiler, mescitler, kütüphaneler, çeşmeler, imaretler, hastaneler, medreseler, bedestenler ve her türlü hizmeti vücuda getirmiştir. Tüm sahaları mamur hale getirmiş, her zerreyle yaratılmış hizmet etmeyi düstur edinmiştir. Bu sebeptendir ki vakıf mülkü, Allah'ın mülküdür. Bu mülke itina ile sahip çıkıp şartlarını yerine getirmek gerekir.

Bir kişi, mülkiyetine sahip olduğu menkul ve gayrimenkullerden bir kısmını veya tamamını Allah'ın rızasını kazanma niyetiyle

halkın herhangi bir ihtiyacını gidermek üzere dini, hayri ve içtimai bir gayeye ilelebet tahsis ederse malını vakfetmiş, yani bir vakıf müessesesi kurmuş olur. Bu davranışın arkasında herhangi bir mecburiyet veya zorlama yoktur. Sadece iyilik, şefkat, yardımlaşma, dayanışma, herhangi bir insanı veya başka bir canlıyı maddi ve manevi açıdan huzura kavuşturma arzusu sebebiyledir.

Ecdadımız, muhtaç insanların meselelerini halledip merhamet, muhabbet ve hizmeti Allah'ın mahlukatı için de aciz hayvanlara kadar şümullendirmiştir. Bu seviyeye bugün bile dünyanın hiçbir yerinde ulaşılmamıştır. Bu itibarla şanlı tarihimizden alacağımız pek çok ders bulunmaktadır. Onlar, "Büyük bir edep ve hürmet ile muhterem acizler," diye tabir ettikleri akıl hastalarını av etmeye beslemek ve musiki ile tedavi etmek gibi hâlâ kâbına varlamamış bir merhamet, muhabbet ve medeniyet seviyesine ulaşmışlardır. Buluşıcı ve tehlikeli bir hastalık oluşundan dolayı, toplumdaki tecrit edilen cüzamlılara Osmanlı vakıf medeniyetinde şefkat eli uzatılmıştır. Onlar için her türlü bakımın yapıldığı bir gerçektir. Binaların saçak altlarına kuşların barınmaları için zarif kuş evleri yapan ve vakti gelip de göç edemeyen yarıllı leylekler için vakıflar tesis eden Osmanlıların bu icraat ve tatbikatlarını layıkıyla öğrenmek, kendimizi onların ölçülerıyla değerlendirmek son derece ehemmiyetlidir.

Diğer taraftan, merhamet ve muhabbeti vakıf hizmetlerine ve hayırlarına en ideal ölçülerle aksettiren ecdadımız, biçarelerin, fakirlerin, dulların, yetimlerin izzet ve haysiyetlerini korumak için de azami bir dikkat, nezaket ve gayret göstermiştir. Sadakayı verenle alanın birbirini görmemesini temin maksadıyla camilerde sadaka taşları ihdas etmek ve muhtaçlara dağıtılacak olan yemekleri, onların haysiyetlerini rencide etmemek için gece karanlığında dağıtmak gibi hassasiyetler, merhamet ve muhabbetin ideal ölçüde gerçekleştiği örnek bir davranış üslubudur. Hatta hizmetkârların gönülleri incitilmesinin diye kaza ile kırdıkları veya zarar verdikleri eşyaları tazmin eden vakfın kurulmuş olması, ne kadar ibretli ve hayal ötesi bir duygu derinliğidir. Bunlar günümüzde insanlık izzet ve haysiyetini layıkıyla takdir edebilmek için ehemmiyetle hatırlanması ve kazanılması lazım gelen hayati düsturlardır. Aynı hassasiyet ve incelikler, vakfımız tarafından yaşatılmakta; hizmetler çok boyutlu olarak sürdürülmektedir. Derginizde vakfımıza yer verdiğiniz için şükranlarımızı arz ediyor tüm okuyucularımızı, vatandaşlarımızı Darende'mize misafir olarak bekliyoruz.

Vakıflar, Kültürümüzün Temel Taşıdır

“Sosyal yardımlaşma vakıfları, kültürümüzün temel taşlarından biridir,” diyen Malatya Büyükşehir Belediye Başkanı Sami Er, asrın felaketi olarak nitelendirilen 6 Şubat depremlerinden sonra bölgedeki yardımlaşma vakıflarının çalışmalarını anlattı.

Tarihî yapısı, mutfak ve birçok özelliği ile asırlardır Türk - İslam kültürüne ev sahipliği yapan Malatya, yaşadığımız 6 Şubat depremlerinden en çok etkilenen şehirlerimiz arasında yer aldı. Dergimizin Malatya sayısına söyleşi veren Malatya Büyükşehir Belediye Başkanı Sami Er, özellikle 6 Şubat depremlerinden sonra vakıflar tarafından yapılan yardımların altını çizdi. İşte Vakıf Şehir dergisine özel hazırlanan röportajın tamamı...

Sosyal yardımlaşma vakıflarının önemini, kültürümüz ve yaşam alışkanlıklarımız açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sosyal yardımlaşma vakıfları,

kültürümüzün temel taşlarından biridir. Toplum olarak dayanışma ve yardımlaşma geleneklerimizde büyük bir yere sahiptir. Bu vakıflar, ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza destek sağlamakla kalmayıp, toplumda birlik ve beraberlik duygusunu pekiştirmektedir. Ayrıca gençlerimize ve çocuklarımıza yardımlaşma kültürünü aşılamak açısından da büyük bir rol oynamaktadır. Tarih boyunca ecdadımızın kurmuş olduğu vakıflar ihtiyacı olanlara el uzatmış, destek olmuştur. Aynı şekilde günümüzde de sosyal devletin bir gereği olarak sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları hizmetlerini sürdürmeye devam etmektedir.

Bilindiği gibi 6 Şubat 2023 tarihinde yaşadığımız asrın felaketinde ilimiz ile birlikte 11'den fazla ilimizde büyük hasarlar meydana geldi, binlerce vatandaşımız hayatını kaybetti, binlercesi yaralandı, yüz binlercesi ise evsiz, barksız kaldı. İşte bu süreçte her il ve ilçede bulunan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarımız, özellikle yardım dağıtım noktasındaki tecrübe ve birikimleriyle depremde vatandaşlarımıza yardımların çok daha planlı ve adil bir şekilde yapılmasını sağlayarak çok büyük bir görevi yerine getirmişlerdir.

Belediye olarak Malatya'daki vakıf eserlerini korumak ve yaşatmak adına yaptığınız çalışmalar nelerdir?

Vakıf eserlerinin korunması ve gelecek nesillere aktarılması bakımından Vakıflar Bölge Müdürlüğümüz ile iş birliği içerisinde restorasyon çalışmaları yapıyoruz. Şehrimizin kültürel mirasının önemli bir

bölümünü oluşturan vakıf eserlerinin korunmasına özel önem veriyoruz. Yine tüm vakıf eserlerimizin altyapı ve talepleri halinde, çevre düzenleme ve peyzaj çalışmaları ile ihata duvarlarının yapımını da Büyükşehir Belediyesi olarak yapmaya gayret ediyoruz.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Malatya'daki çalışmaları hakkında ne söylemek istersiniz?

Vakıflar Genel Müdürlüğü, Malatya'daki vakıf eserlerinin korunması ve yaşatılması adına oldukça önemli çalışmalar yürütmektedir. Restorasyon projeleri, eğitim ve bilinçlendirme programları ile vakıf kültürümüzü canlı tutmak adına büyük katkılar sunmaktadırlar. Bu anlamda, belediye olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü ile iş birliği içinde çalışmaktan memnuniyet duyuyoruz. Vakıflar Genel Müdürlüğümüz ve ilimizde bulunan Vakıflar Bölge Müdürlüğümüzün ilimizde vakıf

eserlerine yönelik çok ciddi çalışmaları olduğunu biliyor ve bundan dolayı mutlu olduğumuzu belirtmek istiyorum. Özellikle yaşanan 6 Şubat 2023 tarihli depremlerden önce merkez ve ilçelerimizde bulunan çok sayıda vakıf eseri, Genel Müdürlüğümüz ve Bölge Müdürlüğümüzün çalışmaları ile restore ediliyor ve tarihimize yeniden kazandırılacak. Geçtiğimiz yıldan bu yana da depremlerde hasar gören vakıf eserlerinin aslına uygun bir şekilde restore edilmesi amacıyla restorasyon projelerinin hazırlandığını ve bir kısmının ihale edilerek çalışmalara başlandığını ilgiyle takip ediyoruz. İnaniyorum ki gelecekte bu eserlerimiz yeniden aslına uygun olarak restore edilecek ve gelecek kuşaklara aktarılacaktır.

Malatya'daki vakıf eserlerini koruma ve gelecek nesillere aktarma konusunda vatandaşın bakış açısını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Malatya halkı, vakıf eserlerine büyük bir saygı ve özen göstermektedir. Vatandaşlarımız, bu eserlerin tarihimize ve kültürümüze olan katkısının farkındadır ve korunması konusunda bilinçlidir. Malatya insanı tarihine, kültürüne ve inanç değerlerine bağlıdır. Aynı zamanda bu yaşam biçimini gelecek kuşaklara aktarma noktasında da vakur bir duruş sergilemektedir. İşte bunlara bağlı olarak insanımız vakıf eserlerinin önemini bilmekte ve bu eserlerin tarihimizin ayrılmaz bir parçası olarak gelecek kuşaklara aktarılması noktasında büyük bir ihtimam göstermektedir.

Malatya'da sizi en çok etkileyen vakıf eseri hangisidir?

Malatya'da beni etkileyen birçok eser var. Bütün eserlerimiz etkileyici. İsim verecek olursak Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı ve Yeni Camii ki Malatya tabiriyle Teze Cami, bunlardan birkaçı. Sadece bir ya da birkaç eserimiz değil, birçok vakıf eserimiz beni etkiliyor.

17. yüzyıl eseri olan Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı, Malatya'nın Battalgazi ilçesinde.

TÜRK - İSLAM HAYATINDA SUyla GELEN İYİLİK

Türk tarihine, mitolojisine ve destanlarına baktığımızda su kültürünün muhtelif şekillerde devlet anlayışında ve toplum hayatında önemli görevler üstlendiğini görürüz. Türkler suyu hayatlarını düzenleyen, düşmanlarına karşı galip gelmesini sağlayan, hayat veren ve zorluklardan kurtaran bir unsur olarak görüp, âdeti vakıf medeniyetinin bir parçası haline getirmişlerdir. İşte suyun simgesel anlamlarını ortaya koyan üç vakıf:

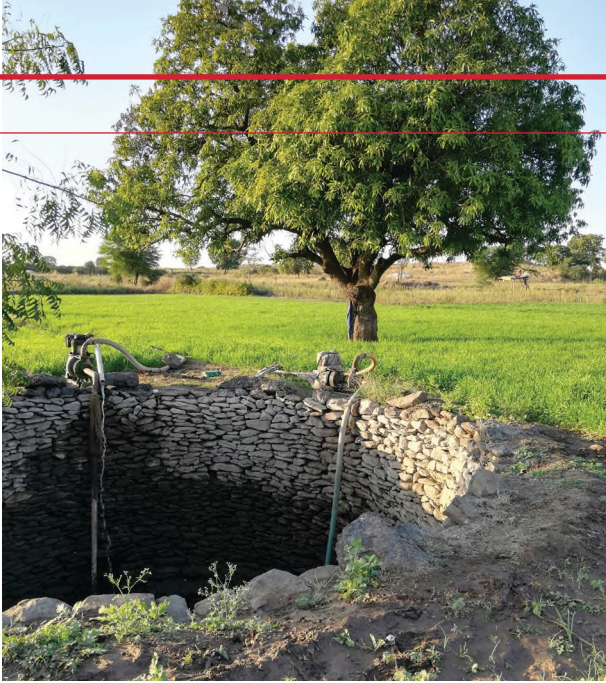
1 Nehir temizleyen **MURAT PAŞA VAKFI**

Hayatın kaynağı ve bilinen bütün yaşam formlarının vazgeçilmez ögesi olan su, yerkürenin yapısı ve canlıların yaşaması için hayati öneme sahiptir. Arapçada su anlamına gelen “ma” sözcüğü, Kur’an-ı Kerim’de 63 ayette geçer. Ayrıca Kur’an’da çeşitli vesilelerle suyun yağmur, nehir, pınar ve deniz gibi çeşitli görünümünden yaygın biçimde söz edilir. Bazı ayetlerde Allah’ın insanı ve bütün canlıları sudan yarattığı; gökten rızık ve temizlik aracı olarak bereketli su indirdiği; böylece insanlara ve hayvanlara tatlı su içirdiği ve su ile yeryüzünü ölümden sonra diriltip canlılar için her türlü yeşil bitki, ekin ve meyveyi yaşattığı belirtilerek suyun yeryüzündeki varlıkların hayatı açısından önemine dikkat çekilmektedir. Bu fikriyattan hareketle 1574 yılında kurulan Murat Paşa Vakfı, nehirlerin ıslahı ve korunmasını amaç edinmiştir.

MUTLAK SU

Doğal halini koruyan ve içine mahiyetini değiştirecek başka madde karışmamış suya, İslam düşüncesinde “mutlak su” denir. İlave bir isim veya özellik belirtmeden “su” dendiğinde, bu kısımdaki su kaynakları kastedilir. Tabiatı kendi halinde bulunan yağmur, dolu, kar, çığ, göl, ırmak, pınar ve kuyu suyu, mutlak su olarak kabul edilir. Deniz suyu da mutlak su sayılmıştır. Mutlak su; sıvı, akıcı, renksiz, kokusuz ve tatsız olup bu özelliklerinden birini kaybetmesi halinde mutlak su olmaktan çıkar.

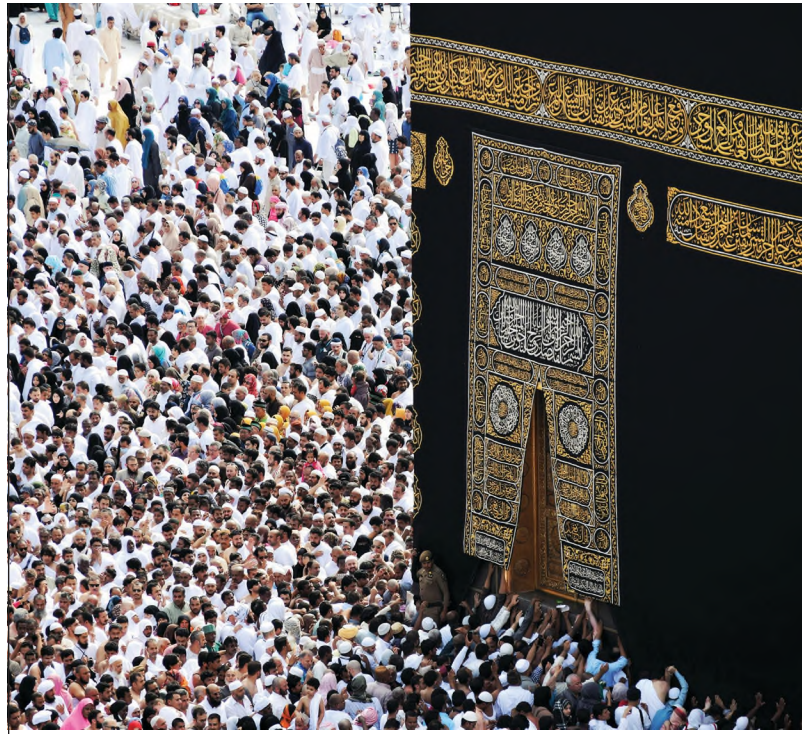

2 Yoksulların su kuyusunu tamir eden **YAHYA EFENDİ TÜRBEDARİ** **ŞEYH HASAN HAYRİ EFENDİ VAKFI**

1911 yılında kurulan vakfın hayır şartnamesinde şu ifadeler yer almaktadır: “Muhtaç ve fakir kimselerin su kuyularını tamir için vakfın gelirinden her yıl yüz otuz kuruş ayrılacak ve mütevellî tarafından sarf edilecektir.” Osmanlı Devleti’nin son evresine ve Cumhuriyet’in kuruluş yıllarına tanıklık eden sufi müellif Hüseyin Vassaf, vakfın kurucusu hakkında ilginç bilgiler aktarıyor bizlere: “Hazret-i Şeyh temkin sahibi bir veliydi. Sahip olduğu manevi mehabet ve azamet, dönemindeki hiç kimseye verilmeyen bir müstesna niteliğe sahipti. Fakat o, bu manevi hürmetin ağırlığı altında ezilmez ve bunu dışarıya hissettirmezdi. Haremden selamlığa çıktıkları vakit iki sıra halinde dizilen sevenleri, büyük bir manevi haz yaşırdı. Zikir esnasındaki o vecde gelen aşk hali, en katı kalpleri bile yumuşatırdı. İhvan ile yaptıkları toplantılarda o kadar derin ve kapsamlı bir dua buyururlardı ki bundan etkilenmeyen hiç kimse olmazdı. Daima başlarındaki taç ile gezerler; tacın üzerine kasım ayından Hıdırellez’e kadar olan sürede yeşil; Hıdırellez’den kasım ayına kadar olan sürede ise beyaz sarık sararlardı. Üzerlerinde Hazret-i Peygamber’in manevi mirasını taşıdıkları mübarek simalarında tecelli ederdi.”

SULTAN ABDÜLHAMİT’İN HOCASI

Şeyh Hasan Basri Efendi, Sultan İkinci Abdülhamit döneminin önemli din âlimlerinden biridir. Sultana ders veren şeyhin sağlığında bölge halkının her türlü sıkıntısına koştuğu, müritleriyle su kuyularını temizlediği ve bunu da herkese tavsiye ettiği bilinir. Çırağan Sarayı’nın karşısındaki külliye içerisinde yer alan türbesi, Mimar Sinan tarafından 1571 yılında yaptırılmıştır. Türbede Yahya Efendi’nin yanı sıra, Kanuni Sultan Süleyman’ın kızı Tasasız Raziye Sultan’ın, Sultan Abdülhamit’in oğlu Bedrettin Efendi’nin ve kızı Hatice Sultan’ın da kabirleri bulunmaktadır.

3 Hac yolunda su dağıtan ve hasta nakli yapan **MAHPEYKER VALİDE SULTAN VAKFI**

1640 yılında kurulan vakfın şartnamesi, hayır müessesesinin işlevi hakkında bilgi edinmemizi sağlamaktadır: “Her sene Şam üzerinden Beytullah’a hac maksadıyla giden hacılardan susayanlara yolda su vermek ve dağıtmak için altmış adet deve kiralayıp, bu develerin beş adedine su dağıtan sakaların eşyaları yüklenecek, elli beş adedine ise temiz su yüklenecek, susuzluktan bağırları ve ciğerleri yanan hacıların susuzluğunu gidermek için su dağıtılacaktır. Burada on iki kişi görev yapacak, bunların altısı deveci, altısı ise saka (su dağıtıcı) olacak ve konaklama yerlerinde ve mekânlarında hacılara yeterli miktarda su dağıtılacaktır. Mekke fukarası ve hac yolundaki muhtaçlar için her sene yüz adet gömlek ve yüz adet aba satın alınıp dağıtılacaktır ve yüz adet iç etek ve paşmak satın alınıp elli çifti Mekke ve elli çifti Medine fakirlerine dağıtılacaktır. Yine dört yüz çift pabuç satın alınıp Kâbe civarındaki fakirlere verilecek, hac yolunda hastalanan, takatten düşmüş, yorgun kişiler civardaki konak veya hastanelere taşınacaktır.”

İYİLİKLERİN GÖLGESİNDE BİR ŞEHİR

Elazığ, Osmanlı İmparatorluğu döneminde özellikle de vakıflar vesilesiyle sosyal, ekonomik ve kültürel hayatın güçlenerek ilerlemesinde önemli bir role sahiptir. Gerek mabetleri, gerekse hayır kurumları ve vakıflarıyla önemli bir medeniyet merkezidir.

***“Kar mı yağmış, şu Harput’un başına!
Kurban olam toprağına taşına”***

İlk yerleşim bölgesi, geçmişi MÖ 2 bin yılına dayanan Harput olarak kabul edilen Elazığ, 19. yüzyılda tarihî Harput şehrinin yerini almıştır. “Taş kale” anlamına gelen ve Osmanlı İmparatorluğu öncesinde de vakıf eserleriyle donatılmış olan Harput, özellikle de Evliya Çelebi’nin kartal yuvasına benzettiği Harput Kalesi’yle göze çarpar. Elazığ ise iyilik düşünceleriyle inşa edilmiş vakıflarıyla...

***“O gün kişi, yaptığı iyiliklerin
gölgesinde gölgelenir.”***
(Hadis-i Şerif)

İyiliklerin gölgesinde gölgelenecek bazı kimselerin Elazığ’da kurduğu vakıflardan bahsedeceğiz. Örneğin Harput ağalarından Çötelizade Mehmet Ağa bin İsmail Ağa... Kendisi, Harput’ta Kurşunlu Cami-i Şerifi Medresesi’nde bir adet kütüphane ve dört hücre yaptırmıştı. Bu hücrelerin ve kütüphanenin görevlileri, bakım onarımı ve Sara Hatun Camii’nde günde iki cüz okuyan kişi için Harput’taki Dere Hamamı, iki dükkân hissesi ve bir kahvehanesini bağışlamıştı. Yine bakım ve onarımları için aynı zamanda Sara Hatun Cami-i Şerifi’nde pazartesi ve perşembe günleri ders veren ve ilim öğretme müderrise, ayrıca aynı camide temizlik görevini yerine getiren ferraşa* harcanmak için vakfedilmek üzere bazı mülklerini ayırmıştı. Bunlar, Harput’ta yedi adet dükkân ve bir adet değirmendi. Mehmet Ağa bunlarla yetinmeyip Kurşunlu Cami-i Şerifi medresesinde yaptırdığı dört hücrede kalan talebelere burs verilmesi için ve camilere berat mumları döktürmek üzere 12 tane dükkân vakfetmişti. Bunların dışında bazı camilerin tamir edilmesi gibi faaliyetler de icra eden Mehmet Ağa, “iyiliklerinin gölgesinde gölgeleneceklerle” güzel bir örnektir.

Mehmet Ağa’nın oğlu el-Hac Ahmet Ağa da iyilikte babasının izinden gitmiş, Ağa Camii yakınlarında bir mektep, dersane ve dört hücre, Perçenç köyündeki cami yakınında bir hücre, Sara Hatun Camii görevlileri ve camii bakım onarımları için 11 dükkân ve bir dükkân hissesini bağışlamıştı.

Camileri ve Çeşmeleri Aydınlatan Vakıf

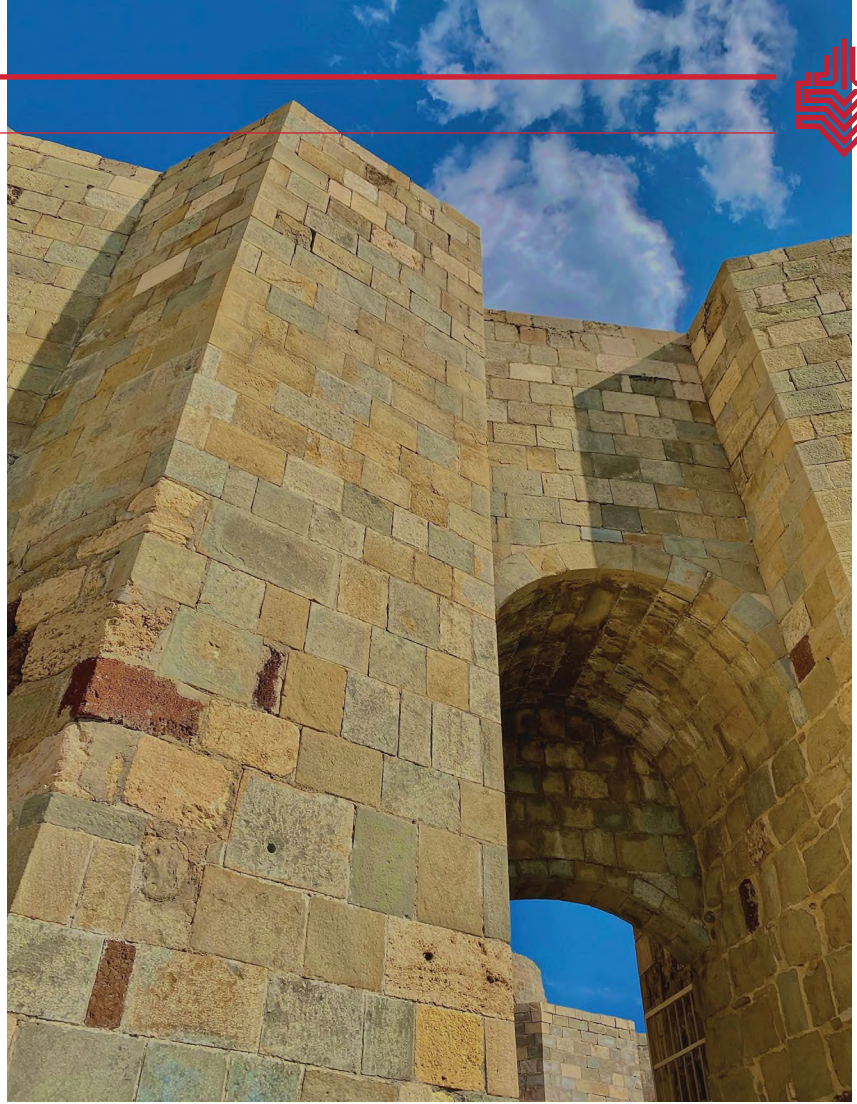
El-Hac Ahmed Ağa, pek çok caminin aydınlatılması için her bir camiye birer berat mumu** verilmesini ve kendisi için Kur'an-ı Kerim'den sureler okunmasını şart koşarak sayısı bilinmeyen miktardaki dükkânın gelirlerini vakfetmişti. Ayrıca Sara Hatun Camii'nde mevlit okutulması için, Kurrâhâne'de*** eğitim gören talebeler için ve caminin karşısındaki çeşmenin gece ışıklandırılması için kendisine miras kalan dört dükkân hissesini ve bir değirmende bulunan hissesini bağışlamıştı. Babasının vakfettiklerine ek olarak babası adına görevlilere ve talebelere verilen destekleri artırmıştı.

Çötelizade Hacı Ahmed Ağa Vakfı'nın 1831 tarihli vakfiyesine göre, önceki vakıf yapılarında ve Sara Hatun Camii yakınında yaptırdığı yedi adet hücrede kalan talebelere ve onlara eğitim veren hocalara burs ve destek verilmesi için bir nalbant dükkânı vakfetmiştir.

"Vakfa ait değirmende öğütülen 10 kilo unun her yıl ramazan ayında bir fakire tasadduk edilmesi", hayır şartı olarak belirtilmişti. Bu şarta binaen Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından ramazan ayında Elazığ'da 10 aileye 10'ar kilo un verilmiştir.

Meydan Temizleyen Vakıf

Mamuretülaziz köyünden Alaybeyizade Ahmet Ağa da dönemin bilindik hayırseverlerinden biriydi. 15. yüzyıldan, Akkoyunlular döneminden kalan Sara Hatun Camii'nin tuvaletlerinin temizlenmesi için kendisine ait bir dükkânı vakfetmişti. Bu gelirle şehrin meydanının süpürülmesini de ayrıca şart koştumtu. Hem temizliğe hem de hayır işlemeye kıymet verilen bu dönemde, koca bir dükkânın geliri, bir cami tuvaletinin temiz tutulmasına ve bir meydanın düzenli olarak süpürülmesine ayrılmıştı. Günümüzde kolayca rastlanamayacak bir iyilik şekli olduğunu söylemek mümkün.

Yalçın kayalar üzerine inşa edilen
Harput Kalesi.

Su gibi aziz şehir: "Elaziz" "Vatanın elleri çok güzel amma, Gakgoşlar diyarı Elaziz başka!"

1800'lü yıllarda "Mamurat al-aziz", daha sonra Elaziz olarak anılan Elazığ'ın geçmişinde, insan yaşamının en önemli kaynağı olan suya ve su yollarına kıymet verildiğini söylemek mümkündür. Bu vesileyle kurulan vakıflar ve vakfedilen mülkler de bunun en önemli göstergesidir.

Örneğin, Harput'un Perçenç köyünden Mehmet Emin Efendi bin Süleyman Ağa, evini ve bahçesini, Perçenç'te bulunan kemerli çeşmenin su yollarının bakımı ve onarımını şart koşarak vakfetmişti. Yine Harput'ta el Hac Ahmet Efendi bin es-Seyyid Mehmet Said Efendi, pastacı dükkânının gelirlerini, evinin önüne yaptırdığı çeşme ile han önünde onardığı çeşmenin bakımı ve onarımı için vakfetmişti. Yani çeşme yaptırmakla kalmamış, çeşmenin bakım ve onarımı için de bir mülkünü vakfetmişti.

DİPNOT:

* Ferras: Osmanlı İmparatorluğu'nda cami, medrese gibi vakıf eserlerinin temizlik işleriyle uğraşan görevli (Kaynak: TDK İslam Ansiklopedisi).

** Berat geceleri sabaha kadar kılınan berat namazı boyunca, sürekli ışık vermesi amacıyla yakılan bir iki metre uzunluğundaki kalın mumlar.

*** Özellikle de çocuklara ve gençlere Kur'an ve kıraat eğitiminin verildiği kurumlar (TDV İsam).

Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün DEPREM BÖLGELERİNDEKİ HAYIR HİZMETLERİ

Geçmişten geleceğe uzanan vakıflarımız, çok kıymetli kültürel emanetlerimizdir. Vakıf medeniyeti bilincini gelecek nesillere aktarmak, vakıf banilerinin aziz hatıralarını yaşatmak için çeşitli etkinlikler yapmak, tüm vakıflar bölge müdürlüklerimizde olduğu gibi Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün de görevi ve sorumluluğudur.

Asrın felaketi 6 Şubat depremlerinde, afetin ilk anlarından itibaren sahada görevinin başında olan kurumlarımızdan biri de Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'ydü. Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Kahramanmaraş merkezli depremlerde vatandaşlarımızla birlik ve beraberlik içinde hep beraber yaraları sarmaya çalıştı. Peki, o zor zamanlardan bugüne neler yapıldı?

Binlerce ihtiyaç sahibine sıcak yemek

Konuyla ilgili Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden yapılan açıklamada şu ifadeler yer almaktadır: "Vakıflar Genel Müdürlüğü Mobil Aşevi vasıtasıyla 6 Şubat depreminin ilk gününden sonraki bir aylık süre içerisinde Malatya Kültür ve Kongre Merkezi'nde ve Malatya Doğanşehir'de her gün toplam ortalama 10 kişiye üç öğün yemek hizmeti vermiştir."

Asrın felaketinin en kritik anlarında depremzedelere yoğun bir gayretle her türlü fedakârlığı göstererek hizmet götüren Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü, mübarek Ramazan günlerinde ve sonrasında da işinin başında bulunmuştur. Geçtiğimiz yıl, Ramazan ayının ilk günü olan 23 Mart Perşembe'den başlayarak, -arife günü de dâhil olmak üzere- günde 11 bin kişiye iftar ve sahur yemeği verilmiş; Malatya'da iki farklı konteyner kentte 21-23 Nisan 2023 tarihlerine denk gelen Ramazan Bayramı'nda mobil aşevi araçlarımız ile her gün 11 bin 300 kişiye bayram yemeği verilmiştir. Akabinde yemek dağıtım hizmeti Ramazan günleriyle sınırlı bırakılmamış, Kurban Bayramı'nın bitimi olan 1 Temmuz 2023 tarihine kadar günde üç öğün şeklinde devam edilmiştir. Malatya il merkezindeki Teknokent ve Malet konteyner kentlerine gelen tüm ihtiyaç sahipleri bu hizmetten yararlanmış; ülkemize ve kurumumuza hayır dualarını esirgememişlerdir.

Gıda yardımlarından muhtaç maaşlarına

Ayrıca Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün talimatlarıyla depremde etkilenen Malatya ve Elazığ illerinde bulunan depremzedelere kuru gıda ve kavrurma yardımı yapmıştır. Bozulmaya karşı dayanıklı çeşitli gıda yardımlarının yanı sıra; muhtaç maaşı ödemeleri ve yardımları ihtiyaç sahipleri mağdur edilmeden depremin ilk gününden itibaren düzenli bir şekilde ödenmiş ve muhataplarına titizlikle ulaştırılmıştır.

Diğer yandan 2024 yılı Ramazan ayında, üç ilimizde iftar çadırları kurulmuştur. Bu vasıta ile her ilimizdeki 100 yetim-öksüz çocuğumuza olmak üzere toplam 300 çocuğa giyim kartı dağıtılarak çocuklarımız mutlu edilmiştir. Dahası 750 çocuğa da yaşlarına ve bedenlerine uygun kıyafet dağıtımları yapılmıştır.

Bursiyerlere moral etkinlikleri

Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Vakıflar Haftası kapsamında özel bir etkinliğe imza atmıştır. Malatya Büyükşehir Belediyesi'nin Orduzu Sosyal Tesisleri'nde düzenlenen piknikte,

bursiyer öğrencilerimize unutulmaz bir gün yaşatılmıştır. Malatya Orduzu Pınarbaşı'nda gerçekleşen etkinlikte bursiyerler, zekâ ve özgüven geliştirici oyunlar oynama fırsatı bulmuştur. Hayvanat bahçesini gezen gençlere çeşitli ikramlar yapılmış ve hediyeler takdim edilmiştir. Bu etkinlik, gençlerin sosyal etkileşimlerini artırmayı, onlara moral ve motivasyon sağlamayı amaçlamaktadır. Toplumun birlik ve dayanışma ruhunu pekiştiren bu tür organizasyonlar, geleceğe umutla bakmamızı sağlamaktadır.

Bütün bu hizmet gayretlerinin yanında, 2024 yılı Kurban Bayramı'nda yetim-öksüz çocuklara, üç ilimizden her birinde 250'er adet olmak üzere toplam 750 giyim kartı dağıtılmıştır. Bu kartları teslim alarak ihtiyaç duydukları giysilere

kavuşan çocuklarımızın bayrama bir nebze olsun daha mutlu girmeleri sağlanmıştır.

Sırası gelmişken 100 ortaöğrenim öğrencisi pikniğe götürülerek çocuklar ile sosyal aktivite gerçekleştirilmiştir. Yine Vakıf Haftası ve 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü'nde mevlit şekeri dağıtılıp hatim okutularak şehitlerimizin ruhu şad edilmiştir. Bu anlamlı günde Osmanlı döneminden miras bir vakıf şartı geleneği olarak mahkûmlara tatlı dağıtma hizmeti de yerine getirilmiştir. Bundan başka Muharrem ayı içerisinde belirlenen bir günde, Malatya'da bin 500, Elazığ'da bin 500, Tunceli'de 500 kişilik olmak üzere toplamda 3 bin 500 kişilik aşure dağıtılarak paylaşmanın ve bir olmanın tadı yaşanmıştır.

Depremde Yıkılan Okullara Hayırsever Desteği

6 Şubat depremlerinde 66 okulun kullanılamaz hale geldiği Malatya'da okullar, devlet yatırımlarının yanı sıra hayırseverlerin de katkılarıyla ihya ediliyor. Yüzyılın felaketinde yıkılan ya da hasar alan dersliklerin dörtte üçü yeni eğitim yılına yetiştirilecek.

Merkez üssü Pazarcık ve Elbistan ilçeleri olan 7,7 ve 7,6 büyüklüğündeki depremler, Malatya'da eğitim kurumlarına da zarar verdi. Depremler nedeniyle iki okulun yıkıldığı, 66 okul ve 855 dersliğin ise kullanılamaz hale geldiği kentte 46 okulda ağır, 18 okulda ise orta hasar tespit edildi. Ayrıca 21 okul, güçlendirmeye tabi tutuluyor. Yıkılan okulların yerinde yenileri inşa edilirken hayırseverler de eğitime destek için kolları sıvadı.

Yöre insanı, 6 Şubat'taki depremlerden Malatya'nın büyük oranda etkilendiğini, kentteki çok sayıda bina gibi eğitim kurumlarının da zarar gördüğünü söylüyor. Devlet yatırımlarının yanı sıra, hayırseverlerin desteğiyle kentte okulların yeniden ayağa kaldırılmaya devam ettiğini anlatan Malatyalılar, katkıda bulunan herkese teşekkür ediyor. Halen Malatya'da hayırseverlerin desteğiyle toplam 34 okul yaptırılıyor. Bunların bir kısmı yüzde 51, bir kısmı yüzde 100 hayırsever desteği. Bu kapsamda 100 derslikli yedi okulun inşası tamamlandı, 345 derslikli 27 okulun yapım çalışmaları ise devam ediyor. Yapılacak

daha çok işlerinin olduğunu dile getiren Malatyalı hayırseverler, tüm güçleriyle hasarı ortadan kaldırıp normalleşmeye çalıştıklarını, bu kapsamda bakanlık, valilik ve paydaş kurumlarla ortaklaşa çalışmalar yürüttüklerini anlatıyor.

Projesi onaylanan 105, ihalesi yapılan ve inşaatına başlanan 60, tamamlanan okul sayısı ise 12 olan kentte depremden sonraki bir aylık sürede, 150 okulda 3 bin dersliğin onarımı gerçekleştirildi ve 11 Eylül 2023'te eğitim öğretim faaliyetlerine başlandı. Depremlerin ardından vatandaşların bir süre okullarda konakladığı Malatya'da afetzedeler, daha sonra konteyner kentlere nakledildi.

Depremde yıkılan ve hasar

gören okulların yerine yenilerinin inşa edildiğini dile getiren yerel yöneticiler ise şunları ifade ediyor: "Bundan sonraki süreçte, özellikle Malatyalı hayırseverlerimize, ulusal ve uluslararası kuruluşlarımızın desteğine ihtiyacımızın olduğunu belirtmek isteriz. Evlatlarımızın kısa sürede daha müreffeh bir ortamda eğitim öğretim süreçlerini, yürütmeleri adına imkânları varsa Malatya'ya destek sunmalarını arzu ederiz. Şimdiye kadar destek sunan kıymetli hayırseverlerimize de şükranlarımızı sunuyoruz. Halen 34 okulumuz, hayırseverlerimiz tarafından yapılıyor ve destekleniyor. Bu çok kıymetli bir oran ama daha fazla destek bekliyoruz."

Sürdürülebilir Yatırımlara

KATIL

Siz de Vakıf Katılımlı olun,
ülke kalkınmasına katkı sağlayan
sürdürülebilir yatırımlara destek olanlara katılın.

0850 202 1 202 | 444 44 77 | vakifkatilim.com.tr

VAKIF KATILIM

VAKIF SÖZLÜĞÜ

İslam ülkelerinin sosyal ve iktisadi hayatında önemli bir rol oynayan dinî ve kamusal nitelikli müessese manasındaki vakıf kavramı, 8. yüzyılın ortalarından itibaren dev bir kelime hazinesi oluşturmuştur. Vakıf medeniyetimizi daha yakından tanımak için 10 sözcük.

- 1- Akreb:** Bilhassa vakıf, miras ve velayet gibi akrabalık bağıyla yakından ilgili konularda öncelikle hak ve yetki sahibi kimseyi ifade eden bir fıkıh terimi.
- 2- Batın:** Daha çok vakıf, vasiyet ve miras hukukunda geçen ve soyun nesep bakımından derecelerini ifade eden bir terim.
- 3- Câbi:** Osmanlılarda vakıflara ait kira ve gelirleri toplayan görevli.
- 4- Ferağ:** Mirî arazi veya icâreteynli vakıf malı üzerindeki tasarruf hakkının devrini ifade eden hukuk terimi.
- 5- Galle:** Taşınır ve taşınmaz malların, özellikle vakıf mallarının geliri anlamında kullanılan bir sözcük.
- 6- Hudutname:** Devletlerin il, vakıf ve mülk topraklarının sınırlarını belirten belge.
- 7- İstibdâl:** Vakıf mallarının mülk ve mal ile değiştirilmesi anlamında terim.
- 8- Kirdâr:** Mirî ve vakıf araziler üzerinde kullanım hakkı sahiplerince oluşturulup üst hakkı doğuran bina ve ağaçlık gibi taşınırlar anlamında terim.
- 9- Meşruta:** Belli bir kullanıma veya görevlinin ikametine tahsis edilmiş taşınmaz vakıf.
- 10- Vakıfname:** Bir vakfın kurucusu tarafından düzenlenen vakfın işleyişiyle ilgili resmî belge.

T.C.

VAKIFLAR

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1048 VAKIF ENERJİ

TAKSİM INTERNATIONAL
GROUP HOTELS
★★★★★

VAKIF İNŞAAT
RESTORASYON VE TİCARET A.Ş.

KUVEYTTÜRK
KATILIM BANKASI A.Ş.

Vakıf K lt r n n Ya atılmasına

KATIL

Siz de Vakıf Katılımlı olun,
ge mi imizin mirası vakıf k lt r n  ya atarak
hep birlikte kazanmaya vesile olanlara katılın.

0850 202 1 202 | 444 44 77 | vakifkatilim.com.tr

VAKIF KATILIM